

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun ja osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ja lisäyksiä kulutusluottoja koskevaan kuluttajansuojalain 7 lukuun. Esitys liittyy Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus).

Esityksen pääasiallisena tarkoituksena on saattaa Suomen lainsäädäntö vastaamaan Euroopan yhteisöjen kulutusluottodirektiivissä asetettuja vaatimuksia. Kuluttajansuojalain 7 luvun soveltamisalaa ehdotetaan kuitenkin laajennettavaksi direktiivin edellyttämää enemmän. Sääntely koskisi lähtökohtaisesti kaikkia elinkeinoharjoittajien kuluttajille tarjoamia luottoja mukaan lukien asuntolainat, opintolainat ja muut pankkilainat. Luottosopimuksen muotoa ja sisältöä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin ja täydennettäisiin direktiiviä

vastaaviksi muun muassa siten, että luoton todellinen vuosikorko olisi mainittava paitsi markkinoinnissa myös luottosopimuksessa.

Esityksen mukaan kulutusluotosta maksettava korko voitaisiin sitoa viitekorkoon tietyin edellytyksin. Ehdotettu viitekorkosäännös ei liity ETA-sopimukseen.

Kuluttajansuojalain 7 lukuun ehdotettujen muutosten johdosta on tehtävä tarkistuksia osamaksukaupasta annetun lain viittaussäännöksiin. Esitys sisältää ehdotuksen tarvittaviksi osamaksukauppalain muutoksiksi.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Säännöksiä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen tehtäviin luottosopimuksiin.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	2.6. Oikeus maksaa luotto ennakolta	11
1. Nykyinen tilanne	3	3. Esityksen vaikutukset	11
1.1. Lainsäädäntö	3	3.1. Taloudelliset vaikutukset	11
1.1.1. Luotonantoa koskevat säännökset yleensä	3	3.2. Organisatoriset ja henkilöstövaikutukset ..	11
1.1.2. Kuluttajansuojalain 7 luku (Kulutustuotot)	3	4. Asian valmistelu ja lausunnonantajat	12
1.1.3. Kuluttajansuojalain 7 lukua täydentävät alemmanasteiset säädökset ...	4	5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	12
1.1.4. Osamaksukauppa	4	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1.2. Käytäntö	4	1. Lakiehdotusten perustelut	13
1.3. Lainsäädäntö Euroopan yhteisöissä ja eräissä maissa	5	1.1. Kuluttajansuojalaki	13
1.3.1. Euroopan yhteisöjen kulutusluottodirektiivi	5	7 luku. Kulutusluotot	13
1.3.2. Direktiivin voimaansaattaminen eräissä maissa	7	1.2. Laki osamaksukaupasta	17
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	8	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	17
2.1. Yleistä	8	3. Voimaantulo	18
2.2. Säännösten soveltamisala	8	LAKITEKSTIT	18
2.3. Luottosopimuksen muoto ja sisältö	9	1. Laki kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta ..	18
2.4. Viitekoron käyttö	10	2. Laki osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta	20
2.5. Vakuutusmaksujen sisältyminen luotto-kustannuksiin	10	Rinnakkaistekstit	21
		Asetusluonnos	27

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Lainsäädäntö

1.1.1. Luotonantoa koskevat säännökset yleensä

Velkakirjalaki (622/47) sisältää yleisiä säännöksiä velkojan ja velallisen suhteesta sekä erityisiä säännöksiä juoksevista velkakirjoista, tavallisista velkakirjoista sekä rahalaitosten antamista saamistodistuksista. Laki on pääosin tahdonvaltaista oikeutta, josta voi poiketa sopimuksin.

Kuluttajansuojalaki (38/78) koskee kulutushyödykkeiden tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Myös luotonanto, jota tarjotaan tai olenaisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen, on lain soveltamisalan piiriin kuuluva kulutushyödyke. Kuluttajansuojalain yleisiä markkinointia ja sopimusehtoja koskevia 2, 3 ja 4 luvun säännöksiä sovelletaan myös kaikkiin elinkeinonharjoittajan kuluttajille tarjomiin luottoihin. Kulutusluottoja koskevat erityissäännökset sisältyvät kuluttajansuojalain 7 lukuun. Nämä säännökset eivät koske kaikkea luotonantoa, vaan ainostaan niin sanottuja hyödykesidonnaisia luottoja, joissa kauppa- tai palvelussopimus ja myönnettävä luotto ovat suoraan yhteydessä toisiinsa. Luvun säännöksiä täydentävät asetus eräiden kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten soveltamista koskevista poikkeuksista (873/86) ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kuluttajansuojalain 7 luvun eräiden säännösten soveltamisesta (874/86).

Talletuspankkien toiminnasta annetun lain (1268/90) 5 luvussa (*Asiakkaansuoja*) säännellään pankin harjoittamaa markkinointia ja pankkitoiminnassa käytettäviä sopimusehtoja. Asiakkaansuoja pankkitoiminnassa on yleistä kuluttajansuojaa laajempi: muitakin kuin kuluttaja-asiakkaita suojataan. Markkinoinnin ja sopimusehtojen sääntely on talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa ja kuluttajansuojalaissa pääkohdiltaan yhdenmukaista.

Osamaksukauppaa sääntelevät *osamaksukaupasta annettu laki* (91/66) sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätös osamaksukaupan lomakkeista ja hintailmoittelusta (875/86). Siiviilioikeudellisia säännöksiä velaksiannosta si-

sältyy myös *korkolakiin* (633/82) ja *kauppakaaren* 9 lukuun sekä *vekseli- ja shekkilakeihin* (242 ja 244/32).

1.1.2. Kuluttajansuojalain 7 luku (Kulutusluotot)

Kuluttajansuojalakiin lisätty kulutusluottoja koskeva 7 luku tuli pääosin voimaan vuoden 1987 alusta. Luvun 1—4 §:ssä ovat määritelmiä ja soveltamisalan rajoituksia koskevat säännökset. Kulutusluotolla tarkoitetaan 1 §:n mukaan kuluttajalle kulutushyödykkeen hankkimista varten annettavaa luottoa, jonka antajana on myyjä tai palveluksen suorittaja itse taikka muu elinkeinonharjoittaja myyjän tai palveluksen suorittajan kanssa tekemänsä sopimuksen tai muun kuluttajan luottottamista koskevan järjestelyn perusteella. Eräiltä osin luvun säännökset eivät koske lyhytaikaisia eivätkä palveluksien hankkimiseksi myönnettäviä luottoja. Kertaluottoja ja tililuottoja koskevat osittain eri säännökset.

Luvun 5—9 § koskevat kulutusluottojen markkinointia. Kulutusluoton myöntämistä ei 5 §:n mukaan saa käyttää pääasiallisena markkinointikeinona markkinoitaessa muita kulutushyödykkeitä. Kulutusluottoja markkinoitaessa on 6 ja 7 §:n mukaan ilmoitettava todellinen vuosikorko tavanomaisia luottoehtoja tai tililuoton tyypillistä käyttöä kuvaavana esimerkinä. Ennen kertaluottosopimuksen tekemistä kuluttajalle on 9 §:n mukaan ilmoitettava määrätty tiedot, muun muassa todellinen vuosikorko, ja sopimusehdot sekä annettava tilaisuus tutustua niihin kirjallisina.

Kulutusluottosuhdetta koskevissa luvun 10—20 §:ssä on pyritty vahvistamaan kuluttajan oikeusturvaa hänen hyväkseen pakottavin säännöksin. Luottosopimus on 10 ja 11 §:n mukaan tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava oma sopimuskappale. Sopimuksessa on mainittava määrätty luottosuhdetta koskevat tiedot ja kaikki sopimusehdot. Kuluttajalta ei saa periä minkäänlaista maksua, korkoa tai hyvitystä, ellei siitä ole otettu ehtoa sopimukseen.

Kuluttajalla on 12 §:n mukaan oikeus maksaa kulutusluotto ennenaikaisesti, jolloin hän saa hyvityksen niistä luottokustannuksista, jot-

ka kohdistuvat käyttämättä jäävään luotto-imaan. Kuluttajalla on 15 §:n mukaan oikeus määrätä, mitä saman luotonantajan useammasta saatavasta hänen suorituksellaan lyhennetään.

Jos kuluttajalla on oikeus tehdä väitteitä myyjää tai palveluksen suorittajaa vastaan tämän sopimusrikkomuksen perusteella, hän voi luvun 13 §:n nojalla tehdä samat väitteet sitä luotonantajaa kohtaan, joka on rahoittanut kaupan tai palveluksen.

Koska juoksevien sitoumusten hallintaan liittyy vahva suoja perussuhteesta johtuvia väitteitä vastaan, säädetään 14 §:ssä, ettei kulutusluottoon perustuvasta saatavasta saa ottaa kuluttajan eikä hänen kanssaan yhteisessä taloudessa elävän henkilön vekselisitoumusta tai muuta juoksevaa sitoumusta. Säännös ei koske maksuvälineenä käytettävää pankin asettamaa omaa vekseliä. Luvun 18 §:ssä kielletään käyttämästä trattaa kulutusluoton perimiseksi.

Kuluttajan maksulaiminlyönnin varalta säädetään 16 §:ssä edellytykset, joiden täytyessä luotonantaja voi eräännyttää luoton tai ottaa tavaran takaisin. Luotonantaja ei kuitenkaan voi ryhtyä näihin toimenpiteisiin, jos kuluttajan maksuviivästys on johtunut hänen sairaudesta, työttömyydestään tai muusta vastaavasta seikasta. Mikäli luotonantaja on oikeutettu ottamaan tavaran takaisin, hänen ja kuluttajan välillä on toimitettava 17 §:n mukainen tilitys.

Luvussa on lisäksi säännöksiä tilinhaltijan vastuusta luottokortin oikeudettomasta käytöstä, valtionneuvoston oikeudesta asettaa rajoituksia kulutusluottojen antamiselle, kauppa- ja teollisuusministeriön oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä eräiden säännösten soveltamisesta sekä luvun säännösten rikkomisen seuraamuksista.

Kulutusluottosäännösten noudattamista valvovat kuluttaja-asiamies, kuluttajavirasto ja lääninhallitukset.

1.1.3. Kuluttajansuojalain 7 lukua täydentävät alemmanasteiset säädökset

Eräiden kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten soveltamista koskevista poikkeuksista annetun asetuksen mukaan on kertaluoton markkinoinnissa ilmoitettava todellinen vuosikorko, jos luoton määrä on yli 500 markkaa ja todellinen vuosikorko voi elinkeinonharjoitta-

jan tarjoamien luottoehtojen mukaan nousta yli 16 prosenttiin.

Kertaluottoa koskeva sopimus voidaan asetuksen mukaan tehdä postimyynnissä ja puhelimitse tapahtuvassa kotimyynnissä siten, että elinkeinonharjoittaja lähettää tavaran toimittamisen yhteydessä kuluttajalle allekirjoittamansa asiakirjan, joka sisältää kuluttajansuojalain 7 luvun 10 §:ssä vaaditut sopimuksen ehdot. Sama koskee myös polttoöljyn kertatoimitusta.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kuluttajansuojalain 7 luvun eräiden säännösten soveltamisesta sisältää todellisen vuosikoron laskemisessa käytettävät kaavat ja muut laskentaohjeet.

1.1.4. Osamaksukauppa

Osamaksukaupasta annettua lakia sovelletaan irtaimen esineen kauppaan, jos kauppahinta suoritetaan sopimuksen mukaan maksuerissä, joista ainakin yksi eräännytyksen jälkeen kun esine on luovutettu ostajalle. Lisäksi edellytetään, että myyjä on pidättänyt itselleen omistusoikeuden esineeseen tai oikeuden ottaa esine takaisin ostajan laiminlyödessä sopimuksen täyttämisen.

Lakia sovelletaan kokonaisuudessaan elinkeinonharjoittajien välisissä osamaksukaupoissa. Kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä osamaksukaupoissa tulevat sovellettaviksi lähinnä osamaksusopimuksen muotoa ja sisältöä sekä virka-avun antamista koskevat säännökset. Kuluttajansuojalain 7 luvun säännökset muun muassa tavaran takaisinoton tai velan eräännyttämisen edellytyksistä sekä osapuolten välillä tehtävästä tilityksestä syrjäyttävät kulutusluottosuhteissa osamaksukaupasta annetun lain vastaavat säännökset.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös osamaksukaupan lomakkeista ja hintailmoittelusta sisältää yksityiskohtaiset määräykset osamaksusopimuksen muodosta ja niistä tiedoista, joiden tulee ilmetä osamaksusopimuksesta. Päätöksessä on määräyksiä myös tiedoista, jotka on mainittava osamaksukauppaa koskevassa hintailmoittelussa.

1.2. Käytäntö

Rahamarkkinoiden vapauduttua 1980-luvul-

la kuluttajan asema luottomarkkinoilla on ratkaisevasti muuttunut. Erilaisten tililuottojen käyttö on lisääntynyt samalla, kun elektronisten maksuvälineiden käyttö ylipäänsä on yleistynyt. Luotonsaanti on ilman vakuuksiakin ollut vaivatonta. Kulutusluottojen markkinointi on ollut voimallista. Myös pankit ovat markkinoineet näkyvästi kulutustarkoituksiin suunnattuja luottojaan.

Tutkimusten mukaan kuluttajien velkamäärä on kasvanut huomattavasti 1980-luvulla. Kotitalouksien tulot ovat 1980-luvulla reaalisesti kasvaneet keskimäärin kaksinkertaisiksi. Samaan aikaan velkaantumisaste on kuitenkin kasvanut tätä nopeammin. Viime vuosina kotitalouksien velkaantumisaste on ollut 80 prosentin tasolla. Velanhaittomien osuus kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista on 1980-luvulla yli kaksinkertaistunut ja noussut keskimäärin 30 prosenttiin. Asuntovelan lyhennykset ovat velanhaittomien suurin erä. Toiseksi suurimman erän muodostavat korkokustannukset ja kolmanneksi suurimman kulutusluottojen lyhennykset. Velkaantuminen on supistanut kotitalouksien taloudellista liikkuvaa, ja yksittäiset taloudet ovat aiempaa haavoittuvampia jonkin odottamattoman synn johtaessa tulojen vähenemiseen tai menojen kasvuun.

Kotitalouden elinvaihe ja jäsenten ikä vaikuttavat luoton tarpeeseen ja velkaantumiseen. Erityisesti 25–44 vuotiaiden ikäryhmässä sekä lapsiperheissä velkaantuminen on keskimääräistä suurempaa. Vajaalla kolmanneksella kotitalouksista ei ole velkaa lainkaan. Asuntolainaa on 37 prosentilla talouksista. Kotitalouden kaikista veloista asuntolainojen osuus on ollut keskimäärin 70 prosenttia. Kotitalouksilla oli asuntovelkaa vuonna 1989 keskimäärin 160 000 markkaa ja vuonna 1990 keskimäärin 171 000 markkaa.

Vaikka kuluttajansuojalain 7 luku ei koske pankkiluottoja, on kuluttaja-asiamiehen ja pankkialan välisissä neuvotteluissa päädytty siihen, että markkinoitaessa pankkiluottoja kuluttajille noudatetaan todellisen vuosikoron ja luottokustannusten ilmoittamisessa 7 luvun periaatteita. Lisäksi asuntolainojen sopimusehdoissa on parannettu velallisen asemaa muun muassa kytkemällä luotonantajan oikeus irtisanoa velka velallisen tietyn pituiseen maksuviivästykseen ja viivästyneen erän suuruuteen.

1.3. Lainsäädäntö Euroopan yhteisöissä ja eräissä maissa

1.3.1. Euroopan yhteisöjen kulutusluottodirektiivi

Euroopan yhteisöjen neuvosto on 22 päivänä joulukuuta 1986 antanut direktiivin kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (87/102/ETY). Jäsenvaltioiden tuli saattaa direktiivi voimaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1990.

Direktiiviä sovelletaan 1 artiklan mukaan luottosopimuksiin. Luottosopimuksella tarkoitetaan direktiivissä sopimusta, jonka mukaan luotonantaja myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle luottoa maksun lykkäyksen, lainan tai muun sellaisen taloudellisen järjestelyn muodossa. Luottosopimuksena ei kuitenkaan pidetä palvelun tai hyödykkeen jatkuvaa antamista koskevia sopimuksia, joiden mukaan kuluttajalla on oikeus maksaa palvelusta sopimuksen voimassaoloaikana maksuerissä. Artiklassa määritellään lisäksi kuluttajan, luotonantajan, kulutusluoton kokonaiskustannusten ja todellisen vuosikoron käsitteet.

Direktiivin 2 artiklassa säädetään soveltamisalan rajoituksista. Direktiiviä ei sovelleta luottosopimuksiin, joiden pääasiallisena tarkoituksena on omistusoikeuden hankkiminen tai säilyttäminen kiinteään omaisuuteen taikka valmiiseen tai rakennettavaan rakennukseen, eikä sopimuksiin, joiden tarkoituksena on rakennuksen peruskorjaus tai kunnostaminen. Soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty myös luotot, joista ei peritä korkoa eikä muita maksuja, ja luottosopimukset, joiden mukaan korkoa ei peritä, jos kuluttaja sitoutuu maksamaan luoton takaisin yhdessä erässä.

Sellaiseen luottoon, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakonostoina muulta avistatilitä kuin luottokorttitilitä, sovelletaan vain luotonantajan tiedonantovelvollisuutta koskevaa direktiivin 6 artiklaa. Direktiiviä ei liioin sovelleta alle 200 ecun (noin 1 000 Suomen markkaa) tai yli 20 000 ecun (noin 100 000 Suomen markkaa) suuruisiin luottoihin eikä luottoihin, jotka kuluttaja maksaa takaisin joko enintään kolmessa kuukaudessa tai enintään neljässä erässä 12 kuukauden kuluessa.

Jäsenvaltio voi komissiota kuultuaan olla soveltamatta direktiiviä sellaisiin luottomuotoi-

hin, jotka myönnetään markkinoilla vallitsevaa korkotasoa pienemmällä korolla ja joita ei yleensä tarjota yleisölle.

Jos luottosopimuksen vakuutena on kiinnitys kiinteään omaisuuteen, tulevat vain todellisen vuosikoron ilmoittamista koskeva 3 artikla ja kulutusluoton kokonaiskustannusten ilmoittamista koskeva 5 artikla sovellettaviksi.

Jäsenvaltio voi pääosin olla soveltamatta direktiiviä sellaisiin määrämuotoisiin sopimuksiin, jotka tehdään notaarin tai tuomarin luona. Näihin sopimuksiin on sovellettava edellä mainittuja 3 ja 5 artiklaa sekä luottosopimuksen muotoa ja sisältöä koskevaa 4 artiklaa.

Jokaisessa luoton markkinointia koskevassa ilmoituksessa, jossa mainitaan korkokanta tai jokin luotosta aiheutuvia kustannuksia tarkoittava luku, on direktiivin 3 artiklan mukaan myös mainittava todellinen vuosikorko. Todellinen vuosikorko voidaan tarvittaessa ilmoittaa esimerkiksi.

Direktiivin 4 artiklan mukaan luottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava sopimuskappale. Sopimuksessa on mainittava todellinen vuosikorko ja ehdot, joiden nojalla sitä voidaan muuttaa. Lisäksi sopimuksessa on mainittava muut olennaiset sopimusehdot. Direktiivin liitteessä on lueteltu esimerkkejä erilaisissa luottosopimuksissa olennaisiksi katsottavista ehdoista.

Niiden jäsenvaltioiden, jotka eivät direktiivin antamisen aikaan vaatineet todellisen vuosikoron ilmoittamista tai joilla ei ole vakiintunutta todellisen vuosikoron laskentamenetelmää, on 5 artiklan mukaan vaadittava, että ainakin kulutusluoton kokonaiskustannukset ilmoitetaan.

Direktiivin 6 artiklassa säädetään kuluttajalle annettavista tiedoista, kun on sovittu luotosta, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatilita kuin luotokorttitilitä. Kuluttajalle on ilmoitettava mahdollinen luottoraja, vuotuinen korkokanta ja muut sopimuksen tekemisestä lähtien veloitettavat maksut, koron ja maksujen muuttamisesta koskevat ehdot sekä sopimuksen irtisanomisehdot. Sopimuksen voimassaoloaikana kuluttajalle on ilmoitettava koron tai maksujen muutoksista.

Jäsenvaltioiden on 7 artiklan mukaan säädettävä ehdoista, joiden nojalla tavara voidaan ottaa takaisin, ja huolehdittava siitä, ettei tavaran takaisin ottamisesta aiheudu perustetonta etua.

Kuluttajalla on 8 artiklan mukaan oikeus maksaa luotto ennen aikaisesti, jolloin hänellä on myös oikeus vastaavaan luoton kokonaiskustannuksista tehtävään vähennykseen.

Jos luotonantajan oikeudet siirretään, kuluttajalla on 9 artiklan mukaan oikeus esittää samat väitteet siirronsaajaa kuin luotonantajakin kohtaan sekä vaatia kuittausta, jos se sallitaan kyseisessä jäsenvaltiossa.

Jäsenvaltioiden on 10 artiklan mukaan huolehdittava siitä, että kuluttajaa suojataan aiheellisella tavalla, kun hän suorittaa maksun vekselillä tai omalla vekselillä tai antaa vakuudeksi vekselin, oman vekselin tai shekin.

Luottosopimus ei 11 artiklan mukaan saa rajoittaa kuluttajan oikeuksia myyjää tai palveluksen suorittajaa kohtaan silloin, kun tavaraa ei toimiteta tai palvelusta ei suoriteta tai kun tavara tai palvelus ei ole sopimuksen mukainen. Tietyin edellytyksin kuluttajan tulee toissijaisesti voida vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta myyjän tai palveluksen suorittajan sopimusrikkomuksen perusteella.

Direktiivin 12 artiklassa säädetään vaihtoehtoista luotonantajien valvontaa, valitusasioiden käsittelyä ja kuluttajaneuvontaa koskevista järjestelyistä. Jäsenvaltioiden on joko saatettava luotonantotoiminta luvanvaraiseksi tai viranomaisvalvonnan alaiseksi taikka edistettävä sopivien toimielinten perustamista luottosopimuksia koskevien valitusten käsittelyä sekä kuluttajavalistusta varten.

Direktiivin 13 artikla koskee ecun määritelmää ja sen vasta-arvon laskemista kansallisessa valutassa.

Direktiivin säännökset ovat 14 artiklan mukaan pakottavia kuluttajan hyväksi. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, ettei säännöksiä kierretä sopimukselle annetun muodon avulla eikä erityisesti siten, että luoton kokonaismäärä jaetaan useaan eri sopimukseen.

Direktiivi ei 15 artiklan mukaan estä jäsenvaltioita pitämässä voimassa tai antamasta kuluttajia tehokkaammin suojaavia säännöksiä, jotka ovat sopusoinnussa perustamissopimuksen mukaisten jäsenvaltioiden velvollisuuksien kanssa.

Helmikuun 22 päivänä 1990 neuvosto antoi edellä selostettua direktiiviä muuttaneen ja täydentäneen direktiivin (90/88/ETY). Direktiivi sisältää todellisen vuosikoron laskemisessa käytettävän matemaattisen kaavan ja muut

laskentaohjeet sekä eräitä lisäyksiä luottosopimuksessa mainittaviin sopimusehtoihin ja muihin tietoihin.

Muutosdirektiivin mukainen sääntely on saatettava voimaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1992. Todellisen vuosikoron laskenta-kaavan käyttöönotolle on kuitenkin varattu siirtymäaikaa 1 päivään tammikuuta 1996 saakka, johon mennessä neuvosto tekee päätöksensä yhtenäisen todellisen vuosikoron laskentakaavan käyttöönotosta.

1.3.2. Direktiivin voimaansaattaminen eräissä maissa

Tanskan laki luottosopimuksista (lov om kreditaftaler nr.398, 13.6.1990) ja Saksan kulusluottolaki (Gesetz über Verbraucherkredite, zur Änderung der Zivilprozeßordnung und anderer Gesetze, 17.12.1990) tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991. Ruotsin uusi kulusluottolaki (konsumentkreditlag 1992:830) on annettu 18 päivänä kesäkuuta 1992 ja tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Mainitut lait perustuvat EY:n kulusluottodirektiiviin ja ovat tämän vuoksi monin kohdin asiallisesti samansisältöisiä. Kaikissa mainituissa maissa on kuitenkin käytetty hyväksi direktiivin sallimaa mahdollisuutta säätää kuluttajia tehokkaammin suojaavia säännöksiä. Seuraavassa tarkastellaan Tanskan, Saksan ja Ruotsin lakeja lähinnä niiltä osin, joilta ne poikkeavat direktiivin vähimmäistasosta.

Kaikki lait ovat soveltamisaloiltaan direktiivisiä laajempia ja koskevat lähtökohtaisesti kaikkia elinkeinonharjoittajien kuluttajille pääasiallisesti yksityiseen tarkoitukseen myöntämiä tai välittämiä luottoja. Tanskan ja Saksan lakeja ei sovelleta enintään kolmen kuukauden luottoon. Saksan lakia ei myöskään sovelleta enintään 400 Saksan markan suuruiseen luottoon eikä työnantajan työntekijälle yleistä korkotasoja alemmalla korolla myöntämään luottoon. Ruotsin lain soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty vain valtion varoista myönnettävät lainat ja panttilainausliikkeiden myöntämät lainat, joista on säädetty erikseen.

Laeissa on lisäksi osittaisia soveltamisrajoituksia. Luotonantajan tiedonantovelvollisuutta koskevia Tanskan lain säännöksiä ei sovelleta enintään 1 500 kruunun luottoon eikä vastikkeettomaan luottoon. Ruotsissa vastaava rajoitus koskee niin ikään enintään 1 500 kruunun

luottoja ja lisäksi enintään kolmeksi kuukaudeksi myönnettyjä luottoja. Sopimuksen muotoa koskevia säännöksiä ei Ruotsin lain mukaan sovelleta pieniin luottoihin eikä enintään 45 päiväksi myönnettyihin kertaluottoihin, jotka on maksettava takaisin yhdessä erässä. Saksan lakia ei kaikilta osin sovelleta rahoitusleasingsopimuksiin, määrämuotoisiin luottosopimuksiin eikä luottoihin, joiden vakuutena on kiinteistökiinnitys.

Tanskan laissa on säännöksiä myös elinkeinonharjoittajien välisistä luottokaupoista. Saksan lain kuluttaja-käsite kattaa myös eräitä ammatinharjoittajia. Laissa on tältä osin asetettu 100 000 Saksan markan raja, jonka ylittävät elinkeino- tai ammattitoimintaan myönnetyt luotot jäävät soveltamisalan ulkopuolelle.

Luotonantajalle on Ruotsin laissa asetettu yleinen velvollisuus noudattaa hyvää luotonantotapaa ja ottaa toiminnassaan huomioon myös kuluttajan edut.

Kaikissa laeissa on direktiivin edellyttämät luottosopimuksen kirjallista muotoa ja sisältöä koskevat säännökset. Suullinen sopimus katsotaan Ruotsin lain mukaan kuitenkin päteväksi lukuunottamatta kuluttajalle epäedullisia sopimusehtoja. Sen sijaan Saksan lain mukaan sopimus, joka ei muodoltaan tai sisällöltään täytä asetettuja vaatimuksia, on pätemätön. Sopimus tulee puutteistaan huolimatta kuitenkin päteväksi muun muassa silloin, kun kuluttaja vaatii kyseisen luoton tai kun tavara on luottokaupassa luovutettu kuluttajalle. Tämän varalta laissa on puutteellista sopimusta täydentäviä ja tulkitsevia säännöksiä. Tanskan laissa on tililuottosopimuksia koskeva erityissäännös, jonka mukaan luotonantaja menettää oikeutensa periä luottotakson luottokustannuksia, jos kuluttajalle ei lähetetä tiliotetta tai jos se ei sisällä laissa lähemmin säädettyjä tietoja.

Kuluttajalla on Saksan lain mukaan oikeus viikon määräajassa kirjallisesti peruuttaa solmimansa luottosopimus. Luotonantajan on annettava kuluttajalle erityinen asiakirja, jossa peruuttamisoikeudesta kerrotaan.

Korkoa saa Ruotsin lain mukaan muuttaa kuluttajan vahingoksi ainoastaan siinä määrin kuin se on perusteltua luottopoliittisten päätösten, luotonantajan lisääntyneiden ottolainauskustannusten tai muiden lisääntyneiden kustannusten takia, joita luotonantaja ei kohtuudella voinut ennakoida sopimusta tehtäessä. Luotonantajan on noudatettava koronmuutosehto-

ja samalla tavalla kuluttajan eduksi kuin hänen vahingokseenkin.

Osapuolet voivat Tanskan lain mukaan sopia myös vaihtuvakorkoisesta luotosta. Jos luotonantajan toiminta perustuu pankeista ja säästökassoista annettuun lakiin (lov om banker og sparekasser m.v.) tai kiinnitysluottolakiin (realkreditloven) viitekorkona voi olla vain keskuspankin (Nationalbanken) diskonttokorko tai vastaava sidonnaisuus, johon luotonantaja ei voi vaikuttaa. Laissa on myös säännöksiä siitä, miten koron muuttumisesta on ilmoitettava kuluttajalle.

Ruotsin laissa on muiden luottokustannusten perimistä rajoittava säännös. Kuluttaja on velvollinen maksamaan muita maksuja vain, jos maksu perustuu luotonantajalle luotosta aiheutuviin kustannuksiin ja maksu on nimenomaisesti mainittu sopimuksessa. Sopimuksessa on myös mainittava edellytykset, joiden perusteella luotonantaja saa muuttaa maksuja. Maksuja saa muuttaa kuluttajan vahingoksi vain, jos se on perusteltua maksuilla katettavien kustannusten nousun takia. Tanskan laissa on säännös kohtuuttomien luottokustannusten sovitte-
lusta.

Kuluttajalla ei Tanskan lain mukaan ole oikeutta maksaa luottoa ennakolta silloin, kun luoton vakuutena on kiinteistökiinnitys. Ruotsin lain mukaan luotonantaja voi vaatia korvauksen kiinteäkorkoisen luoton ennenaikaisesta maksusta. Korvauksena saa periä luoton koron ja uuden vastaavan luoton koron erotuksen jäljellä olevalta luottoajalta.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Yleistä

Euroopan talousalueesta tehty sopimus edellyttää Euroopan yhteisöjen kulutusluottoja koskevan direktiivin ja sen muutoksen saattamista voimaan Suomessa. Kulutusluottoja koskevia säännöksiä on tämän vuoksi tarkistettava joiltakin kohdin. Kuluttajansuojalain 7 luku koskee vain niin sanottuja hyödykesidonnaisia luottoja, kun taas direktiivin sääntelyn piiriin kuuluvat myös pankkien ja muiden luottolaitosten myöntämät luotot. Kuluttajansuojalain 7 luvun soveltamisalaa on tämän takia laajennettava. Lisäksi on täsmennettävä ja täydennettävä luotonantajan tiedonantovelvollisuutta

ja luottosopimuksessa mainittavia seikkoja koskevia säännöksiä. Muilta osin Suomen kulutusluottosäännökset antavat jo nyt kuluttajalle vähintään direktiiviä vastaavan suojan.

Esityksessä ehdotetaan kulutusluottosäännöksiin muitakin kuin direktiivin edellyttämiä muutoksia. Koska EY:n direktiivi on niin sanottu minimidirektiivi, se ei estä kuluttajia tehokkaamin suojaavien säännösten antamista. Merkittävin ero direktiiviin verrattuna koskisi sääntelyn soveltamisalaa, joka ehdotuksen mukaan olisi direktiivin soveltamisalaa laajempi. Ehdotettu soveltamisala vastaisi lähinnä Tanskan 1 päivänä tammikuuta 1991 voimaan tullutta lakia luottosopimuksista ja Ruotsin uutta 1 päivänä tammikuuta 1993 voimaan tulevaa kulutusluottolakia. Soveltamisalan laajennusta ja muita ehdotettuja muutoksia käsitellään lähemmin jäljempänä.

2.2. Säännösten soveltamisala

Soveltamisalan suppeus on ollut kuluttajan-suojalain 7 luvun keskeisin puute. Sääntely ei koske kuluttajien kannalta tärkeimpiä luottoja kuten opinto- ja asuntolainoja. Myös varsinaisten kulutusluottojen osalta suppean soveltamisalan haitat ovat viime vuosina korostuneet, koska eri luottomuotojen käyttötavat ovat muuttuneet. Kun osamaksukauppa oli aikaisemmin tavallisin kulutusluotto, ovat pankkiluotot ja tililuotot nykyisin etusijalla.

Vaikka kuluttaja-asiamies ja pankkitarkastusvirasto ovat voineet vaikuttaa asuntolainojen markkinointiin ja asuntolainasopimuksissa käytettävien sopimusehtojen kohtuullisuuteen kuluttajansuojalain 2 ja 3 luvun sekä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 5 luvun nojalla, on asuntolainan ottaja edelleen monin kohdin heikommassa asemassa kuin kulutusluoton ottaja. Kulutusluoton saa esimerkiksi aina maksaa ennenaikaisesti ilman korvausvelvollisuutta luotonantajaa kohtaan. Kulutusluoton ottajalla on myös oikeus määrätä, mitä saman luotonantajan useammista saatavista hänen suorituksellaan lyhennetään. Jos kuluttaja joutuu esimerkiksi työttömyyden tai sairauden takia maksuvaikeuksiin, hän saa kohtuullisen ajan suojaa velan irtisanomiselta ja muilta vastaavilta seuraamuksilta kulutusluottosopimuksissa mutta ei asuntolainasopimuksissa.

Direktiivin soveltaminen asuntoluottoihin on

jossakin määrin tulkinnanvaraista. Direktiivin sanamuodon perusteella jäisivät kiinteistöjen ja rakennusten hankkimiseen tai rakennusten korjaamiseen myönnetty luotot soveltamisalan ulkopuolelle mutta asunto-osakkeiden ja muiden asuinhuoneistojen hallintaan oikeuttavien yhteisöosuuksien hankkimiseen myönnetty luotot soveltamisalan piiriin. Toisaalta on otettava huomioon, ettei EY:n jäsenvaltioissa tiettävästi tunneta osakkeiden tai osuuksien omistamiseen perustuvaa asunto-omaisuutta. Tarkoituksena on todennäköisesti ollut kaikkien asuntoluottojen jättäminen sääntelyn ulkopuolelle.

Vaikka direktiivi ei edellyttänyt asuntoluottojen sisällyttämistä sääntelyn piiriin, voidaan sääntelyä Suomessa pitää tarpeellisena. On kohtuullista suojata asuntolainan tarvitsijaa vähintään samalla tavalla kuin kulutusluoton ottanutta. Noin kolmanneksella kotitalouksista on asuntovelkaa ja näiden kotitalouksien kaikista veloista noin kaksi kolmannesta on nimennomaan asuntovelkaa.

Edellä esitetyistä syistä kulutusluottosääntösten soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan lähtökohtaisesti kaikkia elinkeinonharjoittajien kuluttajille tarjoamia luottoja. Soveltamisalan piiriin kuuluisivat siten myös kaikki pankkien tai muiden luottolaitosten myöntämät luotot mukaan lukien opintolainat ja asuntolainat.

Valtio tukee eräitä kuluttajille myönnettäviä asuntolainoja ja opintolainoja maksamalla korkotukea tai muuta hyvitystä luotonantajalle taikka antamalla lainalle takauksen. Tällaisia lainoja koskevissa sääöksissä on joitakin säännöksiä, jotka eroavat kuluttajansuojalain 7 luvun vastaavista säännöksistä. Jotta sääntösten soveltamisessa ei syntyisi epätietoisuutta, ehdotetaan, että kuluttajansuojalain 7 lukua sovelletaan asuntolainoihin ja opintolainoihin vain siltä osin kuin erityislainsäädännöstä ei johdu muuta.

Soveltamisalan laajentaminen myös asunto-luottoihin on osaltaan vaikuttanut siihen, ettei ehdotuksessa ole direktiivin mukaista luoton enimmäismäärää (20 000 ecua eli noin 100 000 markkaa) koskevaa yleistä rajoitusta. Rajoituksen pois jättäminen puoltaa myös se, että kuluttajan suojaaminen on tarpeellisinta juuri suurissa luotoissa.

Ehdotukseen ei liioin ole otettu luoton vähimmäismäärää koskevaa yleistä rajoitusta, vaikka direktiivissä on 200 ecun (noin 1 000 markkaa) alaraja. Pieniä luottoja ei ole syytä

jättää kokonaan sääntelyn ulkopuolelle. Esimerkiksi ennakkomaksuoikeutta, vekselin ja tratan käyttökieltoa sekä tavaran takaisinottoa ja tilitystä koskevia 7 luvun säännöksiä tulisi voida edelleen soveltaa myös määrältään vähäisiin luottoihin. Ehdotuksen mukaan voitaisiin kuitenkin asetuksella säätää, ettei markkinointia ja sopimuksen tekemistä koskevia säännöksiä sovelleta alle 1 000 markan suuruisiin luottoihin. Vaikka nykyisin asetuksessa oleva 500 markan alaraja nouseekin ehdotuksessa huomattavasti, ei sillä voida soveltamisrajoituksen suppeuden takia katsoa olevan kuluttajille olennaista merkitystä.

Kuluttajansuojalain 7 luvun markkinointia, sopimuksen tekemistä ja ennakkomaksuoikeutta koskevia säännöksiä ei sovelleta enintään kahden kuukauden pituisiin luottoihin. Raja ehdotetaan nostettavaksi kolmeen kuukauteen, joka vastaa direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävien lyhytaikaisten luottojen pituutta. Direktiiviä ei myöskään sovelleta sopimuksiin, joissa luotto maksetaan takaisin enintään neljässä erässä enintään 12 kuukauden aikana. Vastaavaa rajoitusta ei ehdoteta, koska se merkitsisi nykyisen kuluttajansuojan tason heikentymistä.

Voimassa olevan 7 luvun monet säännökset eivät koske palveluksen hankkimiseksi myönnettyjä luottoja. Koska direktiivissä ei ole vastaavia soveltamisrajoituksia, ne ehdotetaan poistettaviksi. Takaisinottotilitystä koskeva luvun 17 § ei kuitenkaan sovellettu luotollisiin palveluksiin, joten rajoitus on sen osalta säilytetty.

2.3. Luottosopimuksen muoto ja sisältö

Direktiivin mukaan luottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Kuluttajansuojalain 7 luvussa on vastaavat hyödykesidonnaisia kerta- ja tililuottoja koskevat säännökset. Ehdotetusta soveltamisalan laajennuksesta seuraa, että samat vaatimukset koskisivat lähtökohtaisesti kaikkia kuluttajille myönnettyjä luottoja.

Sopimuksen sisältöä koskevat nykyiset säännökset ehdotetaan yhdistettäväksi siten, että uusi säännös soveltuisi kaikkiin luottomuotoihin. Samalla ehdotetaan sopimuksessa ilmoitettavien seikkojen luetteloon täydennyksiä ja täsmennyksiä, jotta säännös täyttäisi direktiivin vaatimukset. Tästä seuraa muun muassa velvollisuus ilmoittaa todellinen vuosikorko paitsi

markkinoinnissa myös luottosopimuksessa. Todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhenykset huomioon ottaen.

Määräykset todellisen vuosikoron laskentamenetelmästä annettaisiin edelleen kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä. Direktiivin mukaisen laskentakaavan käyttöönotolle varautunut siirtymäajan takia ei Suomessa nykyisin käytössä olevia laskentamenetelmiä tarvitse välittömästi muuttaa. Siirtymäaikana voidaan seurata direktiivin mukaisen kaavan ja mahdollisten muiden laskentamenetelmien käytön yleistymistä. Ministeriön päätös uuden kaavan käyttöönotosta voidaan tarvittaessa antaa nopeasti siirtymäajan kuluessakin, mikäli kehitys muissa maissa antaa siihen aihetta.

Asetuksella voitaisiin edelleen säätää poikkeuksia sopimuksen muotoa ja sisältöä koskevien säännösten noudattamisesta lyhytaikaisissa tai pienissä luotoissa ja eräissä muissakin luotoissa, joita käytännössä tulisi voida solmia myös postitse tai puhelimitse.

2.4. Viitekoron käyttö

Kuluttajansuojalain 7 luvun perusteella on epäselvää, voiko kulutusluoton korko vaihdella jonkin muun koron (viitekorko) muutoksia vastaavasti. Direktiivi ei aseta estettä viitekoron käytölle. Korkotason sitominen viitekoroon voi olla myös kuluttajan etujen mukaista. Mikäli viitekoron käyttö ei ole lainkaan sallittua, on todennäköistä, että luotonantajat varautuvat korkotason nousuun myöntämällä korkeampikorkoisia luottoja kuin mihin muutoin olisi tarvetta. Viitekorkosidonnaisuus merkitsee myös sitä, että kuluttaja saa hyväkseen korkotason alenemisesta koituvan edun.

Ehdotuksessa sallittaisiin viitekoron käyttö ja siitä johtuvat koron muutokset. Viitekoron olisi ehdotuksen mukaan oltava julkinen ja perustuttava luotonantajan yksipuolisesta määräysvallasta riippumattomiin tekijöihin. Vaatimukset täyttäviä viitekorkoja ovat muun muassa Suomen Pankin peruskorko, Helibor-korko ja vastaavat ulkomaiset viitekorot sekä eräiden luottolaitosten prime-korot. Valuuttaluoton viitekorkona voisi ehdotuksen mukaan käyttää myös asianomaisen valuutan korkoa tai niin sanotuissa valuuttakoriluotoissa asianomaisten valuuttojen vastaavassa suhteessa las-

kettua korkoa. Viitekoron taso määräytyisi silloinkin luotonantajasta riippumattomien tekijöiden perusteella. Tietoja eri valuuttojen koroista julkistetaan säännöllisesti, joten ne olisivat kuluttajankin saatavilla. Koron muutoksista olisi ehdotuksen mukaan ilmoitettava kuluttajalle kirjallisesti.

2.5. Vakuutusmaksujen sisältyminen luottokustannuksiin

Voimassa olevassa laissa tarkoitettuja luottokustannuksia ovat muun muassa kuluttajan maksettavaksi tulevat vakuutusmaksut vapaaehtoisesta vakuutuksesta, jonka kohteena on itse hyödyke, jos kuluttajan sopijapuoli ottaa hyödykkeelle vakuutuksen tai jos kuluttaja on sopimuksen mukaan velvollinen itse ottamaan tällaisen vakuutuksen. Hyödykkeen vakuuttamista vaaditaan käytännössä erityisesti uusien tai uudehkojen moottoriajoneuvojen osamaksukaupoissa.

Ehdotus sisältää luottokustannusten määrittelyn tarkistamisen siten, ettei edellä tarkoitettuja vakuutusmaksuja enää lueta luottokustannuksiin. Vakuutusmaksuja ei direktiivin mukaan sisällytetä luottokustannuksiin laskettaessa todellista vuosikorkoa.

Velvollisuus ilmoittaa todellinen vuosikorko kaikkien luottomuotojen markkinoinnissa on tarkoitettu helpottamaan tarjolla olevien luottovaihtoehtojen keskinäistä vertailua. Vakuutusmaksujen sisällyttäminen luottokustannuksiin kuitenkin heikentäisi todellisen vuosikoron merkitystä luottovertailussa. Kun vakuutusmaksut useimmiten koskisivat kalliita moottoriajoneuvoja ja olisivat sen vuoksi suuria, on niiden vaikutus kokonaisluottokustannuksiin ja siten todelliseen vuosikorkoon huomattava. Kuluttaja ei saisi todellisen vuosikoron avulla oikeaa kuvaa osamaksuluoton ja muun luoton kustannusten erosta, vaan tosiasiaassa kalliimpi muu luotto voi vuosikorkovertailussa näyttää osamaksuluottoa merkittävästi halvemmalta.

Vakuutusmaksujen sisällyttäminen luottokustannuksiin on lisäksi käytännössä aiheuttanut ongelmia laskettaessa luotonantajan saatavaa ennenaikaisen maksun ja takaisinottotilityksen yhteydessä. Vakuutusmaksut maksetaan luottosuhteen ulkopuoliselle vakuutuksenantajalle, eikä niillä ole vaikutusta luotonantajan saatavaan. Koska laskelmassa on 7 luvun 12 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan otet-

tava huomioon käyttämättä jäävän luottoajan luottokustannukset, jotka puolestaan 2 §:n määritelmän mukaisesti sisältävät myös vakuutusmaksut, on säännösten soveltamisessa ilmennyt epätietoisuutta.

On kuitenkin tärkeää, että kuluttaja saisi jo markkinointivaiheessa tiedon kaikista luottosuhteesta johtuvista kuluista mukaan lukien mahdollisesti vaadittavan vakuutuksen maksut. Tämän vuoksi ehdotetaan kertaluoton markkinointia koskevaa 6 §:n 1 momenttia täydennettäväksi siten, että myös vakuutuksesta ja sen maksuista on ilmoitettava, jos hyödykkeen vakuuttaminen on luoton myöntämisen edellytys.

2.6. Oikeus maksaa luotto ennakolta

Kuluttajalla on direktiivin mukaan oltava oikeus maksaa luotto ennenaikaisesti, jolloin hänellä on myös oikeus vastaavaan luoton kokonaiskustannuksista tehtävään vähennykseen. Kuluttajansuojalain 7 luvussa on hyödykesidonnaisia kulutusluottoja koskeva vastaava säännös. Luvun soveltamisalan laajennuksesta seuraa, että ennakkomaksuoikeus koskisi kaikkia elinkeinonharjoittajan kuluttajille myöntämiä luottoja.

Korvauksettoman ennakkomaksuoikeuden vaikutukset saattavat eräissä luottomuodoissa olla kuluttajille epäedullisia. Luotoissa, joiden korko on kiinteä tai viitekoron määräytymisjaksot ovat pitkiä, jäisi korkotason alenemisesta johtuva riski luotonantajalle. Tämä voi johtaa joko siihen, että pitkäaikaisten kiinteäkorkoisten luottojen tarjonta vähenee tai siihen, että korkoriski sisällytetään luoton alkuperäiseen korkoon. Tämän vuoksi ehdotetaan, että luotonantaja saisi periä korvauksen kiinteäkorkoisen luoton ennenaikaisesta maksamisesta, jos vastaavan luoton korkotaso on maksuajankohtana alempi kuin sovittu korko. Säännös koskisi myös vaihtuvakorkoista luottoa, mikäli koronmääräytymisjakso on vähintään kolme vuotta.

Korvauksena saisi ehdotuksen mukaan periä enintään sopimuksen mukaisen koron ja uuden vastaavan luoton koron erotuksen jäljellä olevalta kiinteäkorkoisen luoton luottoajalta tai vaihtuvakorkoisen luoton koronmääräytymisjaksolta.

Direktiivi edellyttää korvauksetonta ennakkomaksuoikeutta. Tämän vuoksi voi ehdotettu

säännös koskea vain direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä luottoja. Koska direktiiviä ei sovelleta yli 20 000 ecun luottoihin, on säännös vastaavasti rajoitettu koskemaan vain yli 100 000 markan luottoja.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutuksia julkistalouteen. Kotitalouksien kannalta saatava parantuva tiedonsaanti luottokustannuksista ja muista luottoehdoista hillitää harkitsematonta luotonottoa ja vaikuttaa ehkäisevästi ylivelkaantumiseen. Velvollisuus ilmoittaa todellinen vuosikorko kaikissa kuluttajille tarjottavissa luotoissa helpottaa eri luottomuotojen keskinäistä vertailua. Tämä voi olla omiaan tehostamaan kilpailua ja poistamaan luottomarkkinoilta kokonaiskustannuksiltaan epäedullisimpia luottoja.

Ehdotus aiheuttaa luotonantajille jonkin verran lisäkustannuksia, koska markkinointi- ja sopimuskäytäntöä joudutaan eräin osin muuttamaan. Lisäkustannukset kohdentuvat pääosin säännösten voimaantulovaiheeseen ja jäänevät merkitykseltään vähäisiksi.

3.2. Organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Kulutusluottosäännösten nykyiseen valvontajärjestelmään ei ehdoteta muutoksia. Yleisvalvontaviranomaisina toimivat edelleen kuluttaja-asiamies, kuluttajavirasto ja lääninhallitukset. Lisäksi pankkitarkastusvirasto valvoo säännösten noudattamista valvontavaltansa piiriin kuuluvien luotonantajien osalta. Säännösten soveltamisalan laajentuminen ja luottosopimusten sisältöä koskevat muutokset aiheuttavat valvontaviranomaisille tarpeen tehostaa toimintaansa etenkin säännösten voimaantulovaiheessa. Tästä ei kuitenkaan arvioida aiheutuvan lisähenkilöstön tarvetta, vaan tehtävät voitaneen hoitaa siirtämällä voimavaroja muutosvaiheessa kulutusluottovalvontaan.

4. Asian valmistelu ja lausunnonantajat

Oikeusministeriö asetti 3 päivänä huhtikuuta

1991 toimikunnan, jonka tuli selvittää Euroopan yhdentymiskehityksen vaatimat muutokset kulutusluottoja koskevaan lainsäädäntöön ja alemmanasteisiin säädöksiin sekä selvittää kulutusluottoja koskevan lainsäädännön muut muutostarpeet. Toimikunnan osamietintö Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen edellyttämistä lainmuutoksista valmistui marraskuussa 1991.

Toimikunnan ehdotus sisälsi EY:n direktiivin edellyttämät tarkistukset. Mietinnössä pidettiin tärkeänä sitä, että kaikkia elinkeinonharjoittajien kuluttajille tarjomia luottoja säännellään lähtökohtaisesti samalla tavalla. Koska asuntolainat ovat kotitalouksien merkittävin luottomuoto, toimikunta ehdotti, että sääntely ulotettaisiin direktiivistä poiketen koskemaan myös asuntolainoja. Lisäksi toimikunta ehdotti viitekorkojen käytön sallimista kulutusluotoissa, mikäli viitekorko täyttää laissa asetetut julkisuutta ja luotonantajan määräysvallasta riippumattomuutta koskevat vaatimukset.

Toimikunnan ehdotuksesta antoivat lausunnon valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, ympäristöministeriö, kilpailuvirasto, kuluttaja-asiamies, kuluttajatutkimuskeskus, kuluttajavalituslautakunta, kuluttajavirasto, pankkitarkastusvirasto, Suomen Pankki, Asukasliitto, Autoalan Keskusliitto, Autotuojat, Kaupan Keskusvaliokunta, Keskuskauppakamari, Kuluttajat-Konsumenterna, Kunnalliset kuluttajaneuvot, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, Osuuskunta Luottokunta-Kreditlaget, Suomen Kuluttajaliitto, Suomen Lakimiesliitto, Suomen Pankkiyhdistys, Suomen Rahoitusyhtiöiden yhdistys, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Suomen Yrittäjien Keskusliitto, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, Tukku-kaupan Keskusliitto, Vähittäiskaupan Keskusliitto sekä Öljyalan Keskusliitto.

Lausunnoissa katsottiin yleisesti, että muutosehdotukset ovat perusteltuja tai ainakin pääosin hyväksyttäviä. Eniten lausunnoissa käsiteltiin säännösten soveltamisalaa, viitekorkosääntelyä ja ehdotukseen sisältyneitä laajoja asetuksenantovaltuuksia.

Suurin osa lausunnonantajista piti perusteltuna soveltamisalan laajentamista kaikkiin kuluttajille myönnettyihin luottoihin. Erityisen tärkeänä pidettiin asuntolainojen sisällyttämistä

tä sääntelyn piiriin. Seitsemässä lausunnossa tätä ehdotusta joko vastustettiin tai siihen suhtauduttiin varauksellisesti. Viitekoron käytön salliminen hyväksyttiin yleisesti, mutta monet lausunnonantajat pitivät viitekorolle asetettuja vaatimuksia valuuttaluottoihin soveltumattomina. Monissa lausunnoissa vastustettiin asetuksenantovaltuuksia ja katsottiin, että sääntelyn tulisi joko kokonaan tai ainakin pääosin olla lakitekstissä.

Esityksen jatkovalmistelu on tehty oikeusministeriössä virkatyönä. Lausuntojen perusteella on tehty muutoksia ja tarkistuksia erityisesti viitekorkoa ja asetuksenantovaltuuksia koskeisiin toimikunnan ehdottamiin säännöksiin.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Edellä mainitun oikeusministeriön asettaman kulutusluottolainsäädännön tarkistamistoimikunnan tehtävänä on selvittää myös muut kulutusluottoja koskevan lainsäädännön muutostarpeet. Näiltä osin toimikunnan tulee saada ehdotuksensa valmiiksi 28 päivään helmikuuta 1993 mennessä.

Kuluttajansuojalain laaja uudistus on valmisteilla oikeusministeriössä. Hallituksen esitys voitaneen antaa eduskunnalle vuoden 1992 loppuun mennessä. Tarkoituksena on muun muassa laajentaa kuluttajansuojalain yleistä soveltamisalaa siten, että lain piiriin tulisivat tavaroitten ja palvelusten lisäksi muutkin luonnollisille henkilöille tarjotut hyödykkeet ja etuudet.

Hallituksen esitys laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä on annettu eduskunnalle syyskuussa 1992. Uudistuksen tarkoituksena on aikaansaada säännöstö, joka tekisi mahdolliseksi korjata taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen luonnollisen henkilön taloudellinen tilanne.

Valtiovarainministeriössä valmisteltu hallituksen esitys luotto- ja rahoituslaitoksia ja niiden toimintaa koskevaksi lainsäädännöksi annettaneen eduskunnalle lokakuussa 1992. Esitys liittyy ETA-sopimukseen ja sisältää myös luottolaitoksen asiakkaansuojaa koskevia säännöksiä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Kuluttajansuojalaki

7 luku. Kulutusluotot.

1 §. Kulutusluotolla tarkoitetaan pykälän 1 momentin mukaan luottoa, jonka elinkeinonharjoittaja sopimuksen mukaan myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle lainana, maksunlykkäyksenä tai muuna vastaavana taloudellisenä järjestelyinä. Määritelmä vastaa EY:n direktiivin mukaista luottosopimuksen määritelmää. Ehdotuksen 4 §:ssä säädetään eräiden 7 luvun säännösten soveltamista koskevista poikkeuksista. Soveltamisalan poikkeuksia on vähemmän kuin EY:n direktiivissä. Kulutusluottoja ovat momentin määritelmän mukaisesti lähtökohtaisesti kaikki elinkeinonharjoittajan kuluttajalle tarjoamat luotot luottomuodosta, luoton määrästä, luottoajasta tai luoton käyttötarkoituksesta riippumatta. Myös panttilainausliikkeiden myöntämät lainat kuuluvat luvun soveltamisalan piiriin.

Vaikka luvun säännöksiä edellä olevan mukaisesti sovelletaan myös asunnon hankkimiseksi myönnettävään lainaan, ei tämä tarkoita sitä, että asuntolainat tulisi käsitteellisesti katsoa kulutusluotoiksi. Luvun vireillä olevan kokonaisuudistuksen yhteydessä on tarkoitus muuttaa säännöksissä nyt yleisesti käytetty kulutusluottokäsite vastaamaan paremmin sääntelyn piiriin tulevia erityyppisiä luottoja.

Maksunlykkäyksellä tarkoitetaan kuluttajalle sopimuksen mukaan annettua oikeutta maksaa hyödykkeen hinta joko osittain tai kokonaan sen jälkeen, kun tavara on luovutettu tai palvelus suoritettu. Maksunlykkäys ei kuitenkaan aina merkitse luoton antamista. Sekä kulutustavaran kaupassa että varsinkin kulutuspalveluksissa kuluttajalla on usein mahdollisuus maksaa hinta lyhyehkön määräajan kuluessa laskua vastaan. Tällaista tavanomaista laskutuskäytäntöä ei pidetä momentissa tarkoitettuna kulutusluottona. Kulutusluottosäännösten soveltaminen edellyttää, että sovittu maksuaika ylittää tavanomaisen laskutuskäytännön mukaisen maksuajan. Tavanomaiseksi maksuajaksi voitaneen katsoa korkolain 6 §:n mukainen kuukauden maksuaika laskun lähettämisestä tai maksuvaatimuksen esittämisestä lukien.

Muita taloudellisia järjestelyjä ovat esimer-

kiksi luottokortin avulla tai muulla tavoin käytettävät jatkuvat luotot, joita kuluttaja voi harkintansa mukaan käyttää sovittuun luottorajaan saakka tai jopa ilman ylärajaa.

Pykälän 2 momentin mukaan kulutusluottona ei kuitenkaan pidetä sellaiseen jatkuvasti toimitettavia hyödykkeitä koskevaan sopimukseen perustuvaa luottoa, jonka mukaan kuluttajalla on oikeus maksaa hinta sopimuksen voimassaoloaikana maksuerissä. Vastaava poikkeus on palvelusten osalta myös direktiivin luottosopimusmääritelmässä. Momentissa tarkoitettuja sopimuksia voivat olla esimerkiksi veden ja sähkön jatkuvaa toimittamista koskevat sopimukset, sopimukset säännöllisin väliajoin toimitettavasta lämmitysöljystä, eräät jatkuvat vakuutus sopimukset ja kiinteistön jatkuvaa kunnossapitoa koskevat sopimukset.

Pykälän 3 momentin mukaan luvun säännöksiä sovelletaan asunnon hankkimiseksi tai opintojen rahoittamiseksi myönnettävään luottoon vain, jollei näitä luottoja koskevassa erityislainsäädännössä toisin säädetä. Esimerkiksi valtion takaaman opintolainan eräännyttämiseen ei sovelleta tämän luvun 16 §:ää, sillä eräännyttämisen edellytyksistä säädetään erikseen korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92) 19 §:ssä ja opintotukiasetuksen 20 §:ssä.

2 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi hyödykesidonnaisen luoton määritelmä (3 kohta). Hyödykesidonnaisella luotolla tarkoitetaan pykälässä kulutushyödykkeen hankkimista varten myönnettävää kulutusluottoa, jonka antajana on myyjä tai palveluksen suorittaja itse taikka muu elinkeinonharjoittaja myyjän tai palveluksen suorittajan kanssa tekemänsä sopimuksen tai muun kuluttajien luottottamista koskevan järjestelyn perusteella. Määritelmä on sama kuin kulutusluoton määritelmä voimassa olevassa 7 luvun 1 §:ssä. Kulutushyödyke on määritelty lain 1 luvun 3 §:ssä. Asunnot eivät ole säännöksessä tarkoitettuja kulutushyödykkeitä. Niitä ehdotuksen säännöksiä, jotka koskevat vain hyödykesidonnaisia luottoja, ei näin ollen sovelleta asuntoluottoihin.

Pykälän määritelmää luottokustannuksista ehdotetaan muutettavaksi (5 kohta). Luottokustannuksiin on nykyisin luettava myös vakuutusmaksut vapaaehtoisesta vakuutuksesta, jonka kohteena on itse hyödyke, jos kuluttajan sopijapuoli ottaa hyödykkeelle vakuutuksen tai

jos kuluttaja on sopimuksen mukaan itse velvollinen ottamaan tällaisen vakuutuksen. Ehdotuksen mukaan luottokustannuksina ei pidetä vakuutusmaksuja vakuutuksesta, jonka kohteena on toimitettu hyödyke. Jos esimerkiksi moottoriajoneuvon osamaksukaupassa vaaditaan, että ostaja ottaa kaupan kohteelle vapaaehtoisen autovakuutuksen, ei vakuutusmaksuja katsota luottokustannuksiksi eikä niitä oteta lukuun laskettaessa luoton todellista vuosikorkoa. Luottokustannuksiin luetaan sen sijaan maksut esimerkiksi pankkitakaukseen läheisesti rinnastettavasta luottovakuutuksesta, jos luotonantaja asettaa luottovakuutuksen ottamisen luoton myöntämisen edellytykseksi.

Ehdotuksen 6 §:n 1 momentissa säädetään elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa vakuutuksesta ja sen maksuista kertaluoton markkinoinnissa, jos hyödykkeen vakuuttaminen on luoton myöntämisen edellytys. Vakuuttaminen on myös sellainen sopimusehto, josta kuluttajalle on ehdotuksen 9 §:n mukaan ilmoitettava ennen sopimuksen päättämistä ja joka on ehdotuksen 11 §:n 1 momentin mukaan mainittava kulutusluottosopimuksessa.

4 §. Kulutusluoton markkinointia, sopimuksen tekemistä ja kuluttajan oikeutta ennenaikaiseen maksuun koskevia säännöksiä ei pykälän 1 momentin mukaan edelleenkään sovelleta lyhytaikaisissa luotoissa. Luottoaikaa, jonka ylittyessä säännöksiä sovelletaan, ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi nykyisestä kahdesta kuukaudesta direktiivin mukaisesti kolmeen kuukauteen. Sopimuksen tekemistä koskevia 10 ja 11 §:ää sovelletaan kuitenkin, kuten niitä vastaavaa 11 §:ää voimassa olevan lain mukaan, myös lyhytaikaiseen luottosopimukseen, jos luottoa voidaan käyttää luottokortin tai muun vastaavan tunnisteiden avulla.

Luottoajalla tarkoitetaan ajanjaksoa, jonka kuluessa luotto on maksettava takaisin. Pankkiluotoissa luottoaika alkaa luoton nostamisesta ja hyödykesidonnaisissa luotoissa tavallisesti myydyin tavaran luovuttamisesta tai palveluksen loppuun suorittamisesta. Eräissä luotollisissa palveluksissa kuten seuramatkasopimuksissa luottoaika voi alkaa jo ennen elinkeinonharjoittajan suorituksen alkamista.

Pykälän 2 momentissa rajoitetaan luvun 13 ja 14 §:n soveltamisalaa siten, että näitä säännöksiä sovelletaan ainoastaan hyödykesidonnaisiin luottoon. Säännösten soveltamisala vastaa näin ollen edelleen niiden nykyistä soveltamisalaa. Luvun 13 §:ssä säädetään kuluttajan

oikeuksista kaupan tai palveluksen rahoittanutta luotonantajaa kohtaan myyjän tai palveluksen suorittajan sopimusrikkomuksen johdosta. Säännöksen tarkoituksena on suojata kuluttajaa tapauksissa, joissa kuluttajaan nähden ulkopuolinen luotonantaja rahoittaa sopijakumpuninaan olevan myyjän tai palveluksen suorittajan tekemiä sopimuksia. Tämän vuoksi 13 § ei sovellu sellaiseen luottoon, jonka käyttötavan kuluttaja voi itse määrätä. Luvun 14 §:ssä kielletään ottamasta kulutusluottoon perustuvasta saatavasta kuluttajan tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa asuvan henkilön vekselisitoumusta tai muuta vastaavaa juoksevaa sitoumusta. Säännös liittyy läheisesti 13 §:n mukaiseen väitesuojaan hyödykesidonnaisessa luotossa, eikä vastaava sääntely ole tarpeen muissa esimerkiksi pankin myöntämissä luotoissa.

Luvun 17 §:n mukainen tavaran takaisinoton yhteydessä tehtävä tilitys ei luonteensa vuoksi sovellu luotollisiin palveluksiin. Tämän takia momentissa on säilytetty voimassa olevaa lakia vastaava soveltamisrajoitus, jonka mukaan 17 §:ää sovelletaan ainoastaan tavaran hankkimiseksi myönnettävään hyödykesidonnaiseen luottoon. Muut voimassa olevan 4 §:n 2 momentin mukaiset palveluksen hankkimiseksi myönnettäviä kertaluottoja koskevat soveltamisrajoitukset on poistettu.

Asetuksella voidaan pykälän 3 momentin mukaan edelleen säätää poikkeuksia markkinointisäännösten tai sopimuksen tekemistä koskevien säännösten soveltamisesta pieniin kulutusluottoihin. Voimassa olevasta säännöksestä poiketen ehdotetaan pienen luoton ylärajaa, direktiiviä vastaavat 1 000 markkaa, otettavaksi lakitekstiin. Ehdotuksen mukaan ei sen sijaan ole enää mahdollista säätää poikkeuksia sellaisten kulutusluottojen osalta, joissa todellinen vuosikorko ei ole määrättyä prosenttia korkeampi. Muutos perustuu direktiivin vaatimuksiin, jotka eivät tältä osin mahdollista poikkeuksia.

Asetuksella voidaan niin ikään säätää, että sopimuksen tekemistä koskevat säännökset voidaan määrätynlaisissa hyödykesidonnaisissa luotoissa täyttää lähettämällä kuluttajalle kulutushyödykkeen toimittamisen yhteydessä asetuksessa tarkemmin määritelty asiakirja, jos tämä voidaan katsoa tarpeelliseksi kuluttajien kannalta hyödyllisen laskutus-, luovutus- tai muun käytännön säilyttämiseksi tai aikaansaamiseksi kysymyksessä olevalla alalla. Säännös

eroaa voimassa olevasta vastaavasta säännöksestä lähinnä siinä, ettei markkinointisäännösten soveltamisesta voida direktiivin vaatimusten mukaisesti tältä osin poiketa. Poikkeuksia voidaan sallia tiettyjä hyödykkeitä koskevilla yleensä postitse tai puhelimitse tehtävissä sopimuksissa, joissa 9, 10 ja 11 §:n vaatimusten täsmällinen täyttäminen ei käytännön syistä ole aina mahdollista eikä kuluttajien edun kannalta tarpeellista.

4 a §. Pykälän mukaan voidaan 4 §:n 3 momentissa mainittua 1 000 markan ja 12 §:n 4 momentissa mainittua 100 000 markan määrää rahanarvon muuttuessa tarvittaessa muuttaa asetuksella.

6 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta antaa kertaluottoa markkinoitaessa tietoja myös mahdollisesti vaadittavasta vakuutuksesta. Momentin mukaan vakuutuksesta ja sen maksuista on ilmoitettava, jos hyödykkeen vakuuttaminen on luoton myöntämisen edellytys. Koska tällaisia vakuutusmaksuja ei ehdotetun 2 §:n mukaan enää lueta luottokustannuksiin, niiden kustannusvaikutus ei myöskään enää ilmene markkinoinnissa ilmoitettavasta todellisesta vuosikorosta. Jotta kuluttaja kuitenkin saisi kokonaiskäsityksen luottosuhteesta aiheutuvista kuluistaan, on vakuutusmaksuista kerrottava erikseen. Vakuutusmaksut voidaan ilmoittaa esimerkkinä, koska todelliset vakuutusmaksut riippuvat paitsi vakuutuksen kohteesta myös vakuutussopimuksen yksilöllisistä ehdoista.

9 §. Elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ennen sopimuksen päättämistä ehdotetaan laajennettavaksi. Nykyisin tiedonantovelvollisuus koskee vain tavaran hankkimiseksi myönnettyjä kertaluottoja. Ehdotetun pykälän mukaan velvollisuus koskee kaikkia kulutusluottoja lukuunottamatta 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja lyhytaikaisia luottoja. Lisäksi on mahdollista säätää asetuksella poikkeuksia pykälän soveltamisesta 4 §:n 3 momentin nojalla.

Kuluttajalle on pykälän mukaan ilmoitettava ennen sopimuksen päättämistä kaikki 11 §:ssä mainitut sopimusehdot sekä muut tiedot ja annettava hänelle tilaisuus tutustua niihin kirjallisina. Käytännössä tiedot voidaan antaa esimerkiksi siten, että kuluttajalle annetaan tutustumista varten alustavasti täytetty sopimuslomake kaikkine ehtoineen.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi luvun 22 §:n nojalla antaa tarkempia määräyksiä sii-

tä, miten 9 §:ssä tarkoitettut tiedot on annettava.

10 §. Pykälään on sisällytetty kertaluoton osalta nykyisin 10 §:ssä ja tiliuuton osalta 11 §:ssä olevat säännökset, jotka koskevat luottosopimuksen kirjallista muotoa, sopimuskappaleen luovuttamista kuluttajalle ja luotonantajan oikeutta periä luottokustannuksia vain nimenomaisen ehdon perusteella. Voimassa olevan 10 §:n säännöksiä sovelletaan vain tavaran hankkimiseen myönnettyssä luotossa. Tiliuottoa koskevan 11 §:n soveltaminen ei sen sijaan riipu siitä, onko kysymyksessä tavaran vai palveluksen hankkimiseksi myönnetty luotto. Ehdotetun pykälän mukaan sääntely laajenee lähtökohtaisesti kaikkiin kulutusluottosopimuksiin. Pykälän soveltamista koskevat pääosin samat rajoitukset kuin edellä 9 §:ää. Luottokortin tai vastaavan tunnisteiden avulla käytettävään luottoon säännöksiä kuitenkin sovelletaan, kuten nykyisinkin, luottoajan pituudesta riippumatta.

Kulutusluottosopimus on pykälän 1 momentin mukaan tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Kuluttajalta ei pykälän 2 momentin mukaan saa luottosuhteen perusteella periä minkäänlaista maksua, korkoa, hyvitystä tai korvausta, josta ei ole sovittu kirjallisessa luottosopimuksessa. Säännöksellä pyritään varmistamaan se, että kuluttajan kannalta keskeiset luottokustannuksia koskevat sopimusehdot ovat yksilöityjä ja täsmällisiä. Kuluttaja on velvollinen suorittamaan ainoastaan sellaisia luottokustannuksia, joiden peruste ja määrä ilmenevät sopimuksesta.

Sopimus oikeuden yleisistä oikeusperiaatteista seuraa muun muassa, ettei sopijapuoli voi yksipuolisesti muuttaa sopimusta. Sopimukseen voidaan kuitenkin ottaa muutosoikeuden sisältäviä ehtoja edellyttäen, että ehdot eivät ole toisen sopijapuolen kannalta kohtuuttomia. Pykälän 2 momentti ei sinänsä estä ottamasta sopimukseen luottokustannusten korotuksia koskevia kohtuullisiksi katsottavia ehtoja. Tiliuotossa tai muussa pitkäaikaisessa luotossa voidaan esimerkiksi pitää kohtuullisena ehtoa, joka oikeuttaa luotonantajan määrääjain korottamaan jatkuvasti suoritettavia maksuja kuten tilinhoitomaksuja. Säännös kuitenkin edellyttää, että myös korotusten perusteet käyvät selkeästi ilmi sopimuksesta. Hyvin yleisluontoinen ja täsmäntämätön ehto kuten esimerkiksi viittaus luotonantajan kulloinkin käyttämiin maksutaulukoihin tai hinnastoihin ei oikeuta

luotonantajaa korottamaan luottokustannuksia yksipuolisin ilmoituksin. Kuluttajalle ei liioin voida asettaa uusia alkuperäiseen sopimukseen sisällyttämiä maksuvelvoitteita.

Säännös ei estä sitä, että osapuolet keskinäisin sopimuksin muuttavat luottosopimusta ja sopivat siinä yhteydessä myös uusista tai muutuneista luottokustannuksista. Sopimuksen muuttamista koskevat samat vaatimukset kuin sopimuksen tekemistä. Muutoksista on siten sovittava kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta.

Ehdotuksen 11 §:n 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta sitoa luotosta maksettava korko viitekorkoon, jolloin korko muuttuu viitekoron korkokannan muutoksia vastaavasti.

11 §. Velvollisuus mainita kaikki sopimusehdot kirjallisessa sopimuksessa koskee voimassa olevan 10 §:n mukaan vain tavarakauppaan liittyviä kertaluottoja. Ehdotetussa pykälässä tämä velvollisuus ulotetaan koskemaan lähtökohtaisesti kaikkia kulutusluottoja. Pykälän soveltamisrajoitukset ovat samat kuin edellä 10 §:n soveltamisrajoitukset.

Kirjallisessa kulutusluottosopimuksessa on pykälän 1 momentin mukaan mainittava kaikki sopimusehdot. Tavallisimmat kysymyksen tulevat ehdot on momentissa lueteltu erikseen. Näitä ovat luoton määrä tai mahdollinen luottoraja, luoton myöntämiseen ja käyttöön liittyvät maksut, korot ja muut luottokustannukset, luottoaika, erissä maksettavan luoton erien suuruudet ja eräpäivät, mahdolliset muut takaisinmaksuehdot sekä hyödykesidonnaisessa luotossa lisäksi käteishinta, mahdollinen käteismaksuosuus ja luottohinta. Mikäli kysymyksessä on 3 momentissa tarkoitettu vaihtuvakorkoinen luotto, ilmoitetaan luottohinta sopimuksen tekoajankohdan korkokannan mukaisesti.

Lisäksi sopimuksessa on mainittava 12 §:ään perustuva kuluttajan oikeus maksaa luotto ennaikaisesti ja, mikäli luotonantaja perii ennaikaisesta maksusta korvauksen 12 §:n 4 momentin nojalla, korvauksen määräytyminen. Voimassa olevan lain mukaan velvollisuus ilmoittaa todellinen vuosikorko liittyy luoton markkinointiin; sopimuksessa sitä ei tarvitse mainita. Lakiehdotuksen mukaan todellinen vuosikorko on mainittava myös sopimuksessa. Muutos perustuu EY:n direktiiviin. Tililuottosopimuksessa ja muuta määrältään vaihtelevaa luottoa koskevassa sopimuksessa voidaan todellinen vuosikorko mainita samoin kuin

markkinoinnissa luoton tyypillistä käyttöä kuvaavana esimerkkinä (2 momentti). Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kuluttajansuojalain 7 luvun eräiden säännösten soveltamisesta sisältää todellisen vuosikoron laskemisessa käytettävät kaavat ja muut laskentaohjeet. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi luvun 22 §:n nojalla antaa myös muita tarkempia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen antamisesta.

Luotosta maksettava korko on 1 momentin mukaan aina mainittava sopimuksessa. Pykälän 3 momentti mahdollistaa sen, että sopimuksessa mainittu korko sidotaan viitekorkoon. Momentin mukaan luottosopimuksen ehdoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu viitekoron korkokannan muutoksia vastaavasti. Sovellettava viitekorko on yksilöitävä sopimuksessa. Pykälän 1 momentista seuraa, että viitekoron lisäksi perittävä korkomarginaali on myös mainittava sopimuksessa.

Viitekorkona voi olla Suomen Pankin peruskorko tai muu julkinen viitekorko kuten Heli-bor-korko. Luottolaitosten omien viitekorkojen kuten prime-koron käyttö on niin ikään mahdollista edellyttäen, että viitekorko täyttää momentissa säädetty vaatimukset. Viitekoron tulee olla julkinen siten, että kuluttaja voi seurata koron muutoksia. Lisäksi viitekoron tason tulee määräytyä sellaisten tekijöiden perusteella, jotka ovat luotonantajan yksipuolisen määräysvallan ulkopuolella. Luotonantajan on tarvittaessa voitava esittää selvitys koron määräytymisen perusteista ja mahdollisiin muutoksiin johtaneista laskelmista. Valuuttamääräisissä luotoissa voidaan viitekorkona käyttää esimerkiksi ulkomaisia Heli-bor-korkoa vastaavia julkisia viitekorkoja. Valuuttaluoton viitekorkona voidaan momentin mukaan käyttää myös asianomaisen luottovaluutan korkoa. Mikäli luotto myönnetään usean valuutan laskennallisena yksikkönä eli niin sanottuna valuuttakorina, voidaan viitekorkona käyttää asianomaisten valuuttojen vastaavassa suhteessa laskettua korkoa.

Viitekorkoehdossa on momentin mukaan otettava huomioon koron muutokset, siis myös koron aleneminen kuluttajan hyväksi. Ehdon käyttö siten, että vain koron korotukset otetaan huomioon sopimuksessa, ei ole momentin mukaan mahdollista.

Kuluttajalle on pykälän 4 momentin mukaan ilmoitettava koron muutoksista kirjallisesti. Il-

moituksen ei tarvitse olla erillinen, vaan muutoksesta voidaan ilmoittaa momentissa mainitun tiliotteen ohella esimerkiksi luottoerän maksulipussa tai muussa luottoa koskevassa kirjallisessa tiedonannossa.

12 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan luotonantaja voi eräissä tapauksissa vaatia kuluttajalta korvauksen luoton ennakaisesta maksamisesta aiheutuvasta korkotappiosta.

Luotonantajan oikeus korvaukseen koskee vain yli 100 000 markan määräisiä luottoja. Oikeus säilyy, vaikka luoton määrä lyhennysten takia alenisi alle 100 000 markan. Markkamäärä perustuu EY:n direktiivin soveltamisalajoitukseen, joka mahdollistaa yli 20 000 ecun suuruisien luottojen jättämisen sääntelyn ulkopuolelle. Markkamäärää voidaan lakiehdotuksen 4 a §:n nojalla muuttaa asetuksella, mikäli rahanarvon muuttuminen antaa siihen aihetta.

Korvausoikeuden edellytyksenä on lisäksi, että luoton korko on kiinteä tai viitekoron määräytymisjakso vähintään kolme vuotta. Viitekoron määräytymisjaksolla tarkoitetaan sitä vaihtuvakorkoisen luoton ajanjaksoa, jona luoton korko pysyy samana.

Luotonantaja saa periä korvauksen, mikäli vastaavan uuden luoton korkotaso on maksuajankohdanta alempi kuin sovittu korko. Vastaavalla uudella luotolla tarkoitetaan saman luotonantajan maksuajankohdanta samaan tarkoitukseen tarjoamaa kiinteäkorkoista tai pitkään viitekorkoon sidottua luottoa, joka myös määrältään ja muilta ehdoiltaan mahdollisimman hyvin vastaa alkuperäistä luottoa. Korvauksena saa periä enintään sopimuksen mukaisen koron ja vastaavan uuden luoton koron erotuksen jäljellä olevalta luottoajalta, jos kysymyksessä on kiinteäkorkoinen luotto, ja jäljellä olevalta viitekoron määräytymisjaksolta, jos kysymyksessä on vaihtuvakorkoinen luotto. Kuluttaja voi näin ollen maksaa viitekorkoon sidotun luoton korvauksetta ennakaisesta aina koronmääräytymisjakson päättyessä.

16 §. Pykälän 1 momentin 2 kohtaan ehdotetaan luvun soveltamisalan laajennuksesta johtuvaa täsmennystä. Voimassa olevan säännöksen mukaan luotonantaja voi saattaa voimaan momentissa tarkoitettua erityisen seuraamuksen vain, jos viivästynyt määrä muodostaa säännöksessä mainitun vähimmäisosan luottohinnasta. Ehdotettua täsmennyksen mukaan vähimmäisosa laskettaisiin luoton alkuperäisestä

määrästä tai hyödykesidonnaisessa luotossa luottohinnasta.

24 §. Valvontaviranomaisia koskevaan pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta asiallisia muutoksia. Momentissa elinkeinohallitukselle kuulunut valvontavalta on kuluttajavirastosta annetun lain (110/90) nojalla siirtynyt kuluttajavirastolle. Selvyyden vuoksi on säännöksen lisätty maininta pankkitarkastusviraston valvontavalasta silloin, kun luotonanto liittyy pankkitarkastusviraston valvomaan toimintaan. Kuluttaja-asiamiehen ja pankkitarkastusviraston toimivaltasuhteista ja menettelytavoista tapauksissa, joissa valvontavalta on päällekkäistä, on säädetty erikseen.

Käytännössä myös kunnalliset kuluttajaneuvot osallistuvat kulutusluottovalvontaan. Kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa annetun lain (72/92) mukaan kuluttajaneuvonnassa muun muassa osallistutaan kulutushyödykkeiden markkinoinnin ja sopimusehtojen seurantaan sekä avustetaan pyynnöstä muita kuluttajaviranomaisia.

1.2. Laki osamaksukaupasta

1 a §. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus kuluttajansuojalain 7 luvun 11 §:ään. Muutos on luonteeltaan lakitekkinen ja johtuu siitä, että kulutusluottosopimuksen sisältöä koskevia säännöksiä on ehdotuksessa kuluttajansuojalain 7 luvun 10 §:n lisäksi myös luvun 11 §:ssä.

9 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan samaa lakiteknistä muutosta kuin 1 a §:n 3 momenttiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

EY:n kulutusluottodirektiivin voimaansaataminen edellyttää kuluttajansuojalain 7 luvun ehdotettujen muutosten lisäksi eräiden kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten soveltamista koskevista poikkeuksista annetun asetuksen muuttamista. Tätä koskeva asetusluonnos on liitetty tähän esitykseen.

Kun lakiehdotuksen mukaan kulutusluottosopimuksessa ilmoitettavien seikkojen luettelo laajenee, on myös kauppa- ja teollisuusminis-

terion päätöstä osamaksukaupan lomakkeista ja hintailmoittelusta informatiivisista syistä syytä muuttaa vastaavasti.

3. Voimaantulo

Ehdotetut muutokset liittyvät pääosin ETA-

sopimukseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että lait tulevat voimaan asetuksella säädettävänä ajan-kohtana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 7 luvun 1, 2 ja 4 §, 6 §:n 1 momentti, 9—11 §, 16 §:n 1 momentti sekä 24 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (385/86), sekä lisätään 7 lukuun uusi 4 a § ja luvun 12 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

7 luku

Kulutusluotot

Määritelmät ja soveltamisalan rajoitukset

1 §

Kulutusluotolla tarkoitetaan tässä luvussa luottoa, jonka elinkeinonharjoittaja sopimuksen mukaan myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle lainana, maksunlykkäyksenä tai muuna vastaavana taloudellisena järjestelyinä.

Kulutusluottona ei tätä lukua sovellettaessa kuitenkaan pidetä sellaiseen sopimukseen perustuvaa luottoa, jonka mukaan kuluttajalla on oikeus maksaa jatkuvasti toimitettavan hyödykkeen hinta maksuerissä sopimuksen voimassaoloaikana.

Asunnon hankkimiseksi tai opintojen rahoittamiseksi myönnettävään luottoon sovelletaan tätä lukua, jollei näitä luottoja koskeissa sääädöksissä toisin säädetä.

2 §

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *tililuotolla* luottokortin avulla tai muulla tavoin käytettävää jatkuvaa kulutusluottoa, jossa luotonantajan saatava vaihtelee sen mukaan, kuinka paljon luottoa tosiasiallisesti käytetään;

2) *kertaluotolla* muuta kulutusluottoa kuin tililuottoa;

3) *hyödykesidonnaisella luotolla* kulutushyödykkeen hankkimista varten myönnettävää kulutusluottoa, jonka antajana on myyjä tai palveluksen suorittaja itse taikka muu elinkeinonharjoittaja myyjän tai palveluksen suorittajan kanssa tekemänsä sopimuksen tai muun kuluttajien luottottamista koskevan järjestelyn perusteella;

4) *käteishinnalla* hintaa, jolla kuluttaja saisi hyödykkeen, jos maksaisi sen käteisellä;

5) *luottokustannuksilla* kulutusluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää lukuun ottamatta vakuutusmaksuja vakuutuksesta, jonka kohteena on toimitettu hyödyke;

6) *luottohinnalla* käteishinnan ja luottokustannusten yhteismäärää;

7) *todellisella vuosikorolla* korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen.

4 §

Tämän luvun 6, 7, 9, 10 ja 11 §:ää sekä 12 §:n 1 momenttia ei sovelleta kulutusluottoon, jossa luottoaika on enintään kolme kuukautta. Tällaiseen luottoon sovelletaan kuitenkin 10 ja 11 §:ää, jos luottoa voidaan käyttää luottokortin tai muun vastaavan tunnusteen avulla.

Tämän luvun 13 ja 14 §:ää sovelletaan ainoastaan hyödykesidonnaiseen luottoon sekä 17 §:ää ainoastaan tavaran hankkimiseksi myönnettävään hyödykesidonnaiseen luottoon.

Asetuksella voidaan säätää, ettei 6, 7, 9, 10 tai 11 §:ää sovelleta kulutusluottoon, jonka määrä on vähemmän kuin 1 000 markkaa. Lisäksi voidaan asetuksella säätää, että 9, 10 ja 11 §:n säännökset voidaan määrätynlaisissa hyödykesidonnaisissa luotoissa täyttää lähettämällä kuluttajalle kulutushyödykkeen toimittamisen yhteydessä asetuksessa tarkemmin määriteltä asiakirja, jos tämä voidaan katsoa tarpeelliseksi kuluttajien kannalta hyödyllisen laskutus-, luovutus- tai muun käytännön säilyttämiseksi tai aikaansaamiseksi kysymyksessä olevalla alalla.

4 a §

Edellä 4 §:n 3 momentissa ja jäljempänä 12 §:n 4 momentissa mainittuja markkamääriä voidaan asetuksella muuttaa, milloin rahanarvon muuttuminen antaa siihen aihetta.

Kulutusluottojen markkinointi

6 §

Kertaluottoa markkinoitaessa on ilmoitettava todellinen vuosikorko. Jos ilmoitetaan hyödykkeen käteishinta, on samalla ilmoitettava sen luottohinta. Jos luoton myöntämisen edellytyksenä on hyödykkeen vakuuttaminen, on myös vakuutuksesta ja sen maksuista ilmoitettava.

9 §

Ennen kulutusluottosopimuksen päättämistä kuluttajalle on ilmoitettava 11 §:ssä mainitut sopimusehdot ja muut tiedot, minkä lisäksi hänelle on annettava tilaisuus tutustua niihin kirjallisina.

Kulutusluottosuhdetta koskevat säännökset

10 §

Kulutusluottosopimus on tehtävä kirjallisesti. Kuluttajalle on annettava kappale sopimusta.

Kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä maksua, korkoa, hyvitystä tai korvausta, josta ei ole sovittu 1 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa.

11 §

Kulutusluottosopimuksessa on mainittava:

- 1) luoton määrä tai mahdollinen luottoraja;
- 2) luoton myöntämiseen ja käyttöön liittyvät maksut, korot ja muut luottokustannukset;
- 3) milloin luotto erääntyy tai, jos se on maksettava erissä, erien suuruus ja niiden eräpäivät taikka muut takaisinmaksuehdot;
- 4) luottohinta, mahdollinen käteismak-suisuus ja käteishinta, mikäli sopimus koskee hyödykesidonnaista luottoa;
- 5) muut sopimuksen ehdot;
- 6) 12 §:ään perustuva oikeus maksaa luotto ennenaikaisesti ja siitä mahdollisesti perittävän korvauksen määräytyminen; sekä
- 7) todellinen vuosikorko.

Tililuottosopimuksessa ja muuta määrältään vaihtelevaa luottoa koskevassa sopimuksessa voidaan todellinen vuosikorko mainita luoton tyypillistä käyttöä kuvaavana esimerkkinä.

Kulutusluottosopimuksen ehdoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu Suomen Pankin peruskoron tai muun sopimuksessa yksilöidyn viitekoron korkokannan muutoksia vastaavasti. Viitekoron on oltava julkinen ja perustuttava luotonantajan yksipuolisesta määräysvallasta riippumattomiin tekijöihin. Valuuttamääräisen luoton viitekorona voi olla myös luottovaluutan korko tai, jos luotto on myönnetty usean valuutan laskennallisena yksikkönä, yksikön valuuttojen vastaavasti laskettu korko.

Kuluttajalle on ilmoitettava koron muutoksista tilioitteessa tai muutoin kirjallisesti.

12 §

Luotonantaja saa periä korvauksen luoton ennenaikaisesta maksamisesta, jos luottoa on myönnetty yli 100 000 markkaa ja luoton korko on kiinteä tai viitekoron määräytymisjakso vähintään kolme vuotta ja jos tämän luotonantajan maksuajankohtana tarjoaman vastaavan uuden luoton korkotaso on alempi kuin sovittu korko. Korvauksena saa periä enintään sopimuksen mukaisen koron ja vastaavan uuden luoton koron erotuksen jäljellä olevalta kiinteäkorkoiselta luottoajalta tai viitekoron määräytymisjaksolta.

16 §

Jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan laiminlyödessä maksuvelvollisuutensa vaatia maksuerää, joka muuten ei

ole erääntynyt, ottaa myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen vain:

1) jos maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta; ja

2) jos viivästynyt määrä kertaluotossa on vähintään 10 prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä tai hyödykesidonnaisessa luotossa luottohinnasta taikka käsittää luotonantajan koko jäännösaatavan.

24 §

Tämän luvun säännösten noudattamista valvovat kuluttaja-asiamies, kuluttajavirasto ja sen alaisina piirihallintoviranomaisina lääninhallitukset sekä myös pankkitarkastusvirasto silloin, kun luotonanto liittyy pankkitarkastusviraston valvomaan toimintaan.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin.

2.

Laki

osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan osamaksukaupasta 18 päivänä helmikuuta 1966 annetun lain (91/66) 1 a §:n 3 momentti ja 9 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (386/86), seuraavasti:

1 a §

Elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä osamaksukaupassa on lisäksi noudatettava, mitä kuluttajansuojalain 7 luvun 10 ja 11 §:ssä säädetään.

paikkakunnan ulosottomieheltä, missä ostaja asuu tai esine on. Jos sopimus on elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen, sen on täytettävä myös kuluttajansuojalain 7 luvun 10 ja 11 §:ssä säädetyt vaatimukset.

9 §

Jos sopimus on tehty 1 a §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla, myyjällä on oikeus hakea virka-apua esineen takaisin ottamiseksi sen

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

1.

Laki**kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 7 luvun 1, 2 ja 4 §, 6 §:n 1 momentti, 9—11 §, 16 §:n 1 momentti sekä 24 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (385/86), sekä
lisätään 7 lukuun uusi 4 a § ja luvun 12 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***7 luku****Kulutusluotot***Määritelmät ja soveltamisalan rajoitukset***1 §**

Kulutusluotolla tarkoitetaan tässä luvussa kuluttajalle kulutushyödykkeen hankkimista varten annettavaa luottoa, jonka antajana on myyjä tai palveluksen suorittaja itse taikka muu elinkeinonharjoittaja myyjän tai palveluksen suorittajan kanssa tekemänsä sopimuksen tai muun kuluttajien luotottamista koskevan järjestelyn perusteella.

1 §

Kulutusluotolla tarkoitetaan tässä luvussa luottoa, jonka elinkeinonharjoittaja sopimuksen mukaan myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle lainana, maksunlykkäyksenä tai muuna vastaväna taloudellisena järjestelyinä.

Kulutusluottona ei tätä lukua sovellettaessa kuitenkaan pidetä sellaiseen sopimukseen perustuvaa luottoa, jonka mukaan kuiittajalla on oikeus maksaa jatkuvasti toimitettavan hyödykkeen hinta maksuerissä sopimuksen voimassaoloaikana.

Asunnon hankkimiseksi tai opintojen rahoittamiseksi myönnettävään luottoon sovelletaan tätä lukua, jollei näitä luottoja koskeissa sääädöissä toisin säädetä.

2 §

Tässä luvussa tarkoitetaan:
tililuotolla luottokortin avulla tai muulla tavoin käytettävää jatkuvaa kulutusluottoa, jossa luotonantajan saatava vaihtelee sen mukaan, kuinka paljon luottoa tosiasiallisesti käytetään;
kertaluotolla muuta kulutusluottoa kuin tililuottoa;

2 §

Tässä luvussa tarkoitetaan:
 1) *tililuotolla* luottokortin avulla tai muulla tavoin käytettävää jatkuvaa kulutusluottoa, jossa luotonantajan saatava vaihtelee sen mukaan, kuinka paljon luottoa tosiasiallisesti käytetään;
 2) *kertaluotolla* muuta kulutusluottoa kuin tililuottoa;
 3) *hyödykesidonnaisella luotolla* kulutushyödykkeen hankkimista varten myönnettävää kulutusluottoa, jonka antajana on myyjä tai palveluksen suorittaja itse taikka muu elinkeinonharjoittaja myyjän tai palveluksen suorittajan kans-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

käteishinnalla hintaa, jolla kuluttaja saisi hyödykkeen, jos maksaisi sen käteisellä;

luottokustannuksilla sellaisten korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää, jotka kuluttajan on kulutusluottosuhteen johdosta maksettava;

luottohinnalla käteishinnan ja luottokustannusten yhteismäärää; sekä

todellisella vuosikorolla korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen.

4 §

Tämän luvun 6, 7, 9 ja 10 §:ää sekä 12 §:n 1 momenttia ei sovelleta kulutusluottoon, jossa luotto on maksettava enintään kahden kuukauden kuluessa myydyin tavaran luovuttamisesta tai palveluksen suorittamisesta. Tällaiseen luottoon sovelletaan 11 §:ää vain, jos luottoa voidaan käyttää luottokortin tai muun vastaavan tunnusteen avulla.

Tämän luvun 17 §:ää ei sovelleta kulutusluottoon, joka myönnetään palveluksen hankkimiseksi. Luvun 9, 10, 12-16 ja 18 §:ää ei sovelleta palveluksen hankkimiseksi myönnettävään kerta-luottoon.

Lisäksi voidaan asetuksella säätää, ettei 6, 7, 9, 10 tai 11 §:ää sovelleta:

1) kulutusluottoihin, jotka ovat määrältään vähäisiä tai joissa todellinen vuosikorko ei ole määrättyä prosenttia korkeampi; taikka

2) määrätynlaisiin tai määrätynlaisten hyödykkeiden hankkimista koskeviin kulutusluottoihin, jos poikkeus voidaan katsoa tarpeelliseksi kuluttajien kannalta hyödyllisen laskutus-, luovutus- tai muun käytännön säilyttämiseksi tai aikaansaamiseksi kysymyksessä olevalle alalle.

6 §

Kertaluottoa markkinoitaessa on ilmoitettava todellinen vuosikorko. Jos ilmoitetaan hyö-

sa tekemänsä sopimuksen tai muun kuluttajien luottotamasta koskevan järjestelyn perusteella;

4) käteishinnalla hintaa, jolla kuluttaja saisi hyödykkeen, jos maksaisi sen käteisellä;

5) luottokustannuksilla kulutusluottosuhteen johdosta kuluttajan maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää lukuun ottamatta vakuutusmaksuja vakuutuksesta, jonka kohteena on toimitettu hyödyke;

6) luottohinnalla käteishinnan ja luottokustannusten yhteismäärää;

7) todellisella vuosikorolla korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen.

4 §

Tämän luvun 6, 7, 9, 10 ja 11 §:ää sekä 12 §:n 1 momenttia ei sovelleta kulutusluottoon, jossa luottoaika on enintään kolme kuukautta. Tällaiseen luottoon sovelletaan kuitenkin 10 ja 11 §:ää, jos luottoa voidaan käyttää luottokortin tai muun vastaavan tunnusteen avulla.

Tämän luvun 13 ja 14 §:ää sovelletaan ainoastaan hyödykesidonnaiseen luottoon sekä 17 §:ää ainoastaan tavaran hankkimiseksi myönnettävään hyödykesidonnaiseen luottoon.

Asetuksella voidaan säätää, ettei 6, 7, 9, 10 tai 11 §:ää sovelleta kulutusluottoon, jonka määrä on vähemmän kuin 1 000 markkaa. Lisäksi voidaan asetuksella säätää, että 9, 10 ja 11 §:n säännökset voidaan määrätynlaisissa hyödykesidonnaisissa luotoissa täyttää lähettämällä kuluttajalle kulutushyödykkeen toimittamisen yhteydessä asetuksessa tarkemmin määritelty asiakirja, jos tämä voidaan katsoa tarpeelliseksi kuluttajien kannalta hyödyllisen laskutus-, luovutus- tai muun käytännön säilyttämiseksi tai aikaansaamiseksi kysymyksessä olevalla alalla.

4 a §

Edellä 4 pykälän 3 momentissa ja jäljempänä 12 §:n 4 momentissa mainittuja markkamääriä voidaan asetuksella muuttaa, milloin rahanarvon muuttuminen antaa siihen aihetta.

6 §

Kertaluottoa markkinoitaessa on ilmoitettava todellinen vuosikorko. Jos ilmoitetaan hyö-

Voimassa oleva laki

dykkeen käteishinta, on samalla ilmoitettava sen luottohinta.

9 §

Ennen kuin kertaluotosta tehdään sopimus, on kuluttajalle ilmoitettava 10 §:n 1 momentissa mainitut sopimusehdot ja muut tiedot sekä 6 §:n mukaisesti todellinen vuosikorko, minkä lisäksi hänelle on annettava tilaisuus tutustua niihin kirjallisina.

Todellinen vuosikorko on kuitenkin ilmoitettava tehtävän sopimuksen ehtojen mukaisesti laskettuna, jos 6 §:n 2 momentin mukaisesti ilmoitettu todellinen vuosikorko on sitä olennaisesti alhaisempi.

Kulutusuottosuhdetta koskevat säännökset

10 §

Kertaluotosta on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa on mainittava:

- 1) luottohinta;
- 2) mahdollinen käteismaksuosuus;
- 3) milloin luotto erääntyy tai, jos se on maksettava erissä, erien suuruus ja niiden eräpäivät;
- 4) muut sopimuksen ehdot; sekä
- 5) käteishinta, luottokustannukset ja 12 §:ään perustuva oikeus maksaa luotto ennakko- tai ennakko-

Kuluttajalle on annettava kappale sopimusta.

Kuluttajalta ei saa periä maksua, korkoa, hyvitystä tai korvausta, jos siitä ei ole otettu ehtoa 1 momentissa tarkoitettuun sopimukseen.

11 §

Tililuottosopimus on tehtävä kirjallisesti. Sopimuksessa on mainittava tilin avaukseen ja luoton käyttöön liittyvät maksut, korot sekä muut luottokustannukset.

Kuluttajalle on annettava kappale sopimusta.

Kuluttajalta ei saa käteishinnan lisäksi periä maksua, korkoa, hyvitystä, tai korvausta, jos siitä ei ole otettu ehtoa 1 momentissa tarkoitettuun sopimukseen.

Ehdotus

dykkeen käteishinta, on samalla ilmoitettava sen luottohinta. Jos luoton myöntämisen edellytyksenä on hyödykkeen vakuuttaminen, on myös vakuutuksesta ja sen maksuista ilmoitettava.

9 §

Ennen kulutusluottosopimuksen päättämistä kuluttajalle on ilmoitettava 11 §:ssä mainitut sopimusehdot ja muut tiedot, minkä lisäksi hänelle on annettava tilaisuus tutustua niihin kirjallisina.

10 §

Kulutusuottosopimus on tehtävä kirjallisesti. Kuluttajalle on annettava kappale sopimusta.

Kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä maksua, korkoa, hyvitystä tai korvausta, josta ei ole sovittu 1 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa.

11 §

Kulutusuottosopimuksessa on mainittava:

- 1) luoton määrä tai mahdollinen luottoraja;
- 2) luoton myöntämiseen ja käyttöön liittyvät maksut, korot ja muut luottokustannukset;
- 3) milloin luotto erääntyy tai, jos se on maksettava erissä, erien suuruus ja niiden eräpäivät taikka muut takaisinmaksuehdot;
- 4) luottohinta, mahdollinen käteismaksuosuus ja käteishinta, mikäli sopimus koskee hyödykesidonnaista luottoa;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

- 5) muut sopimuksen ehdot;
 6) 12 §:ään perustuva oikeus maksaa luotto ennenaikaisesti ja siitä mahdollisesti perittävän korvauksen määräytyminen; sekä

7) todellinen vuosikorko.

Tililuottosopimuksessa ja muuta määrältään vaihtelevaa luottoa koskevassa sopimuksessa voidaan todellinen vuosikorko mainita luoton tyyppillistä käyttöä kuvaavana esimerkkinä.

Kulutusuottosopimuksen ehdoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu Suomen Pankin peruskoron tai muun sopimuksessa yksilöidyn viitekoron korkokannan muutoksia vastaavasti. Viitekoron on oltava julkinen ja perustuttava luotonantajan yksipuolisesta määräysvallasta riippumattomiin tekijöihin. Valuuttamääräisen luoton viitekorkona voi olla myös luottovaluutan korko tai, jos luotto on myönnetty usean valuutan laskennallisena yksikönä, yksikön valuuttojen vastaavasti laskettu korko.

Kuluttajalle on ilmoitettava koron muutoksista tiliotteessa tai muutoin kirjallisesti.

12 §

Luotonantaja saa periä korvauksen luoton ennenaikaisesta maksamisesta, jos luottoa on myönnetty yli 100 000 markkaa ja luoton korko on kiinteä tai viitekoron määräytymisjakso vähintään kolme vuotta ja jos tämän luotonantajan maksuajankohdana tarjoaman vastaavan uuden luoton korkotaso on alempi kuin sovittu korko. Korvauksena saa periä enintään sopimuksen mukaisen koron ja vastaavan uuden luoton koron erotuksen jäljellä olevalta kiinteäkorkoiselta luottoajalta tai viitekoron määräytymisjaksolta.

16 §

Jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan laiminlyödessä maksuvelvollisuutensa vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, ottaa myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen vain:

1) jos maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta; ja

2) jos viivästynyt määrä kertaluotossa on vähintään 10 prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi

16 §

Jos luotonantajalla on sopimuksen mukaan oikeus kuluttajan laiminlyödessä maksuvelvollisuutensa vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, ottaa myyty tavara takaisin tai saattaa voimaan muu erityinen seuraamus, luotonantaja saa vedota sanottuun oikeuteen vain:

1) jos maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta; ja

2) jos viivästynyt määrä kertaluotossa on vähintään 10 prosenttia tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi

Voimassa oleva laki

prosenttia luottohinnasta taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaataavan.

Ehdotus

prosenttia *luoton alkuperäisestä määrästä tai hyödykesidonnaisessa luotossa* luottohinnasta taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaataavan.

24 §

Tämän luvun säännösten noudattamista valvovat kuluttaja-asiamies *sekä* elinkeinohallitus ja sen alaisina piirihallintoviranomaisina lääninhallitukset.

24 §

Tämän luvun säännösten noudattamista valvovat kuluttaja-asiamies, *kuluttajavirasto* ja sen alaisina piirihallintoviranomaisina lääninhallitukset *sekä myös pankkitarkastusvirasto silloin, kun luotonanto liittyy pankkitarkastusviraston valvomaan toimintaan.*

Tämä laki tule voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin.

2.

Laki**osamaksukaupasta annetun lain 1 a ja 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan osamaksukaupasta 18 päivänä helmikuuta 1966 annetun lain (91/66) 1 a §:n 3 momentti ja 9 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (386/86), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 a §

Elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä osamaksukaupassa on lisäksi noudatettava, mitä kuluttajansuojalain 7 luvun 10 §:ssä on säädetty.

Elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä osamaksukaupassa on lisäksi noudatettava, mitä kuluttajansuojalain 7 luvun 10 ja 11 §:ssä *säädetään.*

9 §

Jos sopimus on tehty 1 a §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla, myyjällä on oikeus hakea virka-apua esineen takaisin ottamiseksi sen paikkakunnan ulosottomieheltä, missä ostaja asuu tai esine on. Jos sopimus on elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen, sen on täy-

9 §

Jos sopimus on tehty 1 a §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla, myyjällä on oikeus hakea virka-apua esineen takaisin ottamiseksi sen paikkakunnan ulosottomieheltä, missä ostaja asuu tai esine on. Jos sopimus on elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen, sen on täy-

Voimassa oleva laki

tettävä myös kuluttajansuojalain 7 luvun 10 §:ssä säädetty vaatimukset.

Ehdotus

tettävä myös kuluttajansuojalain 7 luvun 10 ja 11 §:ssä säädetty vaatimukset.

Tämä laki tule voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin.

Asetus

eräiden kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten soveltamista koskevista poikkeuksista

Kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrätyn ministerin esittelystä säädetään kuluttajansuojalain (38/78) 7 luvun 4 §:n 3 momentin nojalla, sellaisena kuin se on päivänä kuuta 199 annettussa laissa (/):

1 §

Elinkeinonharjoittaja on velvollinen ilmoittamaan kuluttajansuojalain 7 luvun 6 §:ssä tarkoitetussa kertaluoton markkinoinnissa todellisen vuosikoron vain, jos luoton määrä on vähintään 1 000 markkaa.

2 §

Sen estämättä, mitä kuluttajansuojalain 7 luvun 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa säädetään, voidaan kertaluottoa koskeva sopimus postimyynnissä ja puhelimitse tapahtuvassa kotimyynnissä tehdä siten, että elinkeinonharjoittaja lähettää kulutushyödykkeen toimittamisen yhteydessä kuluttajalle allekirjoitta-

mansa asiakirjan, joka sisältää kuluttajansuojalain 7 luvun 11 §:n 1 momentissa tarkoitetut sopimusehdot ja muut tiedot.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sopimuksia polttoöljyn kertatoimituksesta kuluttajalle.

3 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä asetuksella kumotaan eräiden kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten soveltamista koskevista poikkeuksista 28 päivänä marraskuuta 1986 annettu asetus (873/86).

